

10 coins / ja cumarsit händä. Silloin sanoi Jesus heille : alkät peljättö : mengät ja ilmoittacat minun veljilleni / etta he menisi Galileaan / siellä he saavat minun nähdä.
 11 **C**osca he menit pois/cadzo/nyn tulit minit tamat wartioista Campungihin / ja ilmoitti ylimmäisille Papeille caicki mitä ta-
 12 pahtunut oli. Nyn he cocounsi wanhimbain kansa / ja neuvo pidit / ja annoit sotamiehille
 13 paljon raha / ja sanoit: Sanocat : etta hänen Opetuslapsens tulit yöllä / ja varastit
 14 hänen meidän maatesam. Ja jos se tule Maanherran corville / nyn me tahdomme hänen lepytää / ja saatam feidän suruttoma-
 15 ri. Ja he otit rahaa / ja teit nytneuin he o-
 lit opetetut. Ja tämä puhe on ääriä otettu Indalaisten seas hamman tähän päivään asti.
 16 **M**itä ne yrityistä hymmendä Opetusla-
 17 sta menit Galileaan / sille mäelle / johon-
 ga Jesus oli heittä määränyt. Ja cosca he
 18 näit hänen / cumarsit he händä / mutta minit tamat epäilut. Ja Jesus tuli ja puhutteli heittä / sanoden: Minulle on annettu

caicki woima Taiwas ja maan päällä. Mengät siis ja opettacat caicke Canissa / ja castacat heittä nimeen Isän / ja Pojan / ja Pyhänen Hengen. Ja opettacat heittä pitämän caicki / cuin minä olen teille käskenyt. Ja cadzo/minä olen teidän tykönän jocapäiwä mailman loppun asti.

Vers. 1. Sabbathin ehtona) Namattu alca päivän sijasta ehtoista cuin culunut on / ja sen ehto loppu on toisen päivän aina. Nyn sano myös P. Mattheus tásä / etta Christus oli voldosnos. nne huomenelbain / joca oli ehton loppu / ja ensimaisen pyhä päivän alcu : Sillä he pidi ne eunsi pää- wä sen corkeimman Päädsäisen jälten / pyhändä / ja algoo ensimaisen cohta jälten corkeimmaan Pää- sääsen.

P. Mattheuren Evangelium min loppu.

Espuhe P. Marcuren Evangeliumist.

Mrh Marcus kirjoitta ensist Johannes Castaast / cuinga häntä casti Christu-

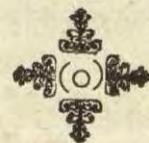
ren: ja etta Christus rupeis saarnaman ja ihmeitä tekemän / cap. 1.

II. Cuinga häntä cudzui Opetuslapsia: puhui/opetti / ja teki suuria ihmeliä Galileas / Gadaras ja Isäns maalla / cap. 2. 3. 4. 5. 6.

III. Cuinga häntä Opetuslapsens. Hänen kirjoitta myös Johannexen euolemaast / Chri-
sturen ihmeist/puheest/Phariseusten ja Opetuslapsens kansa: Christuren Kirkastamisest / ja mitä sijte seurais / cap. 7. 8. 9.

IV. Christuren wiimeisest matustamisest Judeaan ja Jerusalemiin / ja mitä tiellä tapahui: Hänen puhe-
stens Phariseusten ja Saduceusten kansa Jerusalemis / cap. 10. 11. 12. Ennustuxestans Jerusalemin hävity-
yest / ja wiimeisestä päivästä / cap. 13.

V. Hänen Kärsimisestäns / euolemaastans / hautamisestans / ylösnousemisestans / ja cuinga häntä Opetuslapsil-
lens ilmestyi / ja lähetti heidän coco mailmaan / cap. 14. 15. 16.

P. Marturen
Evangelium.

I. Lucii.

Johannes mene corpeen / saarna / casta / ja julista
Christuren ldsnä olewan/v. 1. Tule myös Jesus / ja
anda idzens casta : Sijtte hän kiusatan Perkeledä / rupe
saarnaman ja cudzuman Opetuslapsia / v. 9. Cuin hän
tule Capernaumij / opetta Synagogis / aja siellä ulos
Perkelen / päästää Petarin anopin vilutaudista / ja monda
muuta heidän taudeistans / v. 21. Mene sielrä ja saarna
lähimäisis Caupungeis : Eusa yxi spitalinen tule
hänent ereens ja puhdisteran taudistans / v. 35.

I Esuren Christuren Jumalan
S Pojan Evangeliumin alcu nýn-
V enni Prophetais kirjoitettu on :
1 Cadzo / minä lähetän minun En-
gelini sinun casvios eteen / joca on walmista-
pa sinun tics sinun etees. Huutawan äni
on corves / walmistacat HEKran tietä / o-
sendacat hänent polcuns.

2 **J**ohannes oleskeli corves / casti / ja saar-
naais parannuxen Castetta syndein anderi
5 andamiseli. Ja hänent thygöns tulie coco Ju-
dean maacunda / ja ne Jerusalemist / ja castet-
tin caicki häneldä Jordanin virrasa / tunnu-
stain heidän syndins.

6 **J** Al Johannes oli puetettu Camelin car-
woilla / ja ymbäri hänent suolians oli hi-
nainen syö / ja sõi heinäsi rkoja ja medzähnu-
nasata / Ja saarnais / sanoden : Se tule
7 minun jälken / joca on minna wåkerwambi/
songa en minä ole felvollinen cumarruruis
8 kengän rihma päästämän. Minä tasin ca-
stan seitä wedellä / mutta hän casta seitä Py-
hällä Hengellä.

J A se tapahdui nýnä pääwindä / etta Jesus ,
tuli Galileaan Nazaretist / ja castettin
Johannexelda Jordanis. Ja cohfa cuin
hän astui wedestä ylös / näki hän Zairvat au-
kenewan / ja Hengen tulewan alas hänent
päällens nýneuin kyhkyisen. Ja äni tuli Zai-
wahist : **S**inä olet minun racas
Poican/johonga minä mielistyn.

Ja Hengi ajo hänent cohfa corpeen /
Ja hän oli sinä corves neljäkymmendä
pääwä / ja kiusattin Perkeledä / ja oli petoin
seas : ja Engelit palvelit händä.

Mitta sijte cuin Johannes oli otekku
Mikynni / tuli Jesus Galileaan / saarnaten
Jumalan waldacunnan Evangeliumi / ja sa-
noi : Alice on tähety / ja Jumalan walda-
cunda on lähestynyt / tehlät parannust / ja
uscocat Evangeliumi.

Aicosca Jesus kåwi Galilean meren sy-
könä / näki hän Simonin ja Andrearen
hänent weljens werkojans mereen heittä-
wän : sillä he olik calamiehet / Ja Jesus sa-
noi heille : seuratcat minua / ja minä teen tei-
dän ihmisten calamiehti. Ja he lätit cohfa
werkojons / ja seuraasit händä.

Ja cuin hän sielrä wåhän edemymä meni /
näki hän Jacobin Zebedeuren pojat ja
Johannexen hänent weljens / parandawan
wenhes heidän werkojans / ja hän cudzui
cohfa heitää. Ja he lätit Jäns Zebedeuren

Christus
anda idzena
casta.
Matt. 3:13.
Anno Chri-
sti. 30.
Luc. 3:22.
Ioh. 1:32.

12 Matt. 4:1.
13 Luc. 4:1.

14 Christus
rupe saar-
naman Eu-
angeliu-
mi.
Matt. 4:12.
Luc. 4:14.
Ioh. 4:43.

15 Matt. 4:
18.
Luc. 5:1.

19 Matt. 4:
21.

Matth. 7: 28.
Luc. 4: 32.

Luc. 4: 33.

Paranda
Petarin a-
nopin.
March. 8:
14.
Luc. 4: 38.Matth. 8:
16.
Luc. 4: 40.

venhesen palcollisten kansa / ja seuraisit hän-
dä.

21 **J**A he menit Capernaumijen / ja hän me-
ni cohta lepopäivänä Synagogaan-
ja opetti. Ja he hämmästyit hänien ope-
tustans; sillä hän opetti heitä voimallisest-
ja ei nýncuin Kirjanoppenet.

22 **J**A heidän Synagogasans oli yxi ih-
minen rywärtti saastaiselta hengeldä/
ja hän huusi / sanoden; Pidäis / mitä mei-
dän on tekemist sinun kansas Jesu Nazarene : Tuletkos mitä huuttaman? Mi-
nä tiedän mikä olet / Jumalan pyhä. Ja
Jesus muhteli händä sanoden : waicke-
ne ja mene ulos hänestä. Ja cuin se saa-
stainen hengi rewäis händä ja huusi sun-
rella ånellä / nýn hän läxi hänestä. Ja
he hämmästyit caicki / nýn etä he kyselit ke-
skendäns / sanoden : mikä tämä on? mikä
oisi oppi tämä on? Sillä hän läske myös
voimalla saastaisita hengitä / ja he cuulevat
händä? Ja hänien sanomans cuului coh-
ta ymbäri caiken Galilean lähti maacun-
nan.

29 **J**A he menit cohta ulos Synagogasta/
ja tulit Simonin ja Andreaxen hu-
onesen / Jacobin ja Johanneren kansa. Mu-
tta Simonin anoppi macais vilutaudis/
ja he sanoit hänestä cohta hänelle : Ja hän
meni / ja nosti händä / ja rupeis hänien käteens /
ja vilutauti jätti hänien / ja hän pälwelii
heitä.

32 **M**itä ehtona cosca Aluringo lasti / tois-
ja hänien tygöns caickinaista fairaita
ja Perkeleilda ryvärtuita. Ja coco Cau-
pungi tuli cocon oiven esteen. Ja hän pa-
ransi monda / jocta fairasie moninaisia tau-
tia / ja hän ajo ulos paljo Perkeleitä / eikä
sallinut Perkeleitten puhua: Sillä he tunsi
hänien.

35 **J**A huomeneldain sangen warhain en-
nen päivää / cuin hän nousi / meni hän
ulos: Ja Jesus meni erinäiseen staan / ja
rucoili siellä. Ja Petari riensi hänien jäl-
kens / ja ne jocta hänien kansans olit. Ja
cosca he löysit hänien / sanoit he hänelle: Jo-
cainen edzi sinua. Ja hän sanoit heille:
Mengäm lähimäisim kylgn / etä mind
sielläkin saarnaisin / sillä sitä varaten olen mi-
nä tullut / Ja hän saarnais heidän Syna-
gogisans coco Galileas / ja ajo ulos Per-
keleitä.

SA hänien tygöns tuli yxi spitalinen / ru-
coili händä / langeis polwillens hänien e-
teens / ja sanoi hänelle: Jos sinä tahdot / sinä
voit minun puhdistaa. Ja Jesus armah-
ti händä / ja ojensi kätens / rupeis hänien /
ja sanoi hänelle: Minä tahdon / ole puh-
das. Ja cuin hän sen oli sanonut / nýn
spitali läxi hänestä cohta pois / ja hän tuli
puhtari. Ja Jesus haasti händä / ja lähet-
ti cohta pois tyldäns / ja sanoi hänelle: Cad-
jo ettes kelleengän mitän sano / mutta mene/
osota idzes Papille / ja uhra puhdistures
edestä / cuin Moses on heille läskenyt to-
distureri. Mutta cosca hän meni ulos / rupeis
hän paljo saarnaman ja ilmoittaman sitä
thyötä / nýn ettei hän sitte taimnut julkisesta
Caupungijen mennä / mutta oli ulcona eri-
näisis paicois / ja joca tahwolda tuldin hä-
nen tygöns.

Vers. 22. Voimallisest) se on / caicki hänen saarnans
oli nýncuin sen / joca todestoratin teke / ja mitä hän sanoit / seoli
voimallinen ja elävä.

II. Lucu.

Chrissus paranda Capernaumis halwatun / v. 1. End-
zu Mattheuxen / ja syö hänien huonesans Publica-
nein ja synneisten kansa / v. 13. Wasta Phariseusten ky-
hyryreen / ettei hänien Opetuslapsens paastonnet / v. 18.
mitä hän myös sallie Opetuslastens Sabbathina carcoja
tähdytä / v. 23.

SA taas muuttamain pääivän sal-
fen / meni hän Capernaumijen /
Sä ja cohta cocounsit monda / nýn 2
ettei heillä sia ollut / ei ulcommat-
sellacan puolella ove / ja hän puhui heil-
le.

SA hänien tygöns tuli / jocta tois yh-
tä halvattua / jocta neljästä kannettin.
Ja cuin ei he woinet händä lähestyä Canssan /
tähden / nýn he kisvoit huonen caton / josa hän
oli / ja cairvoit caton läpidze / ja lastut tuo-
ten alas / josa halvattu macais. Cosca
Jesus näki heidän vscos / sano hän halva-
tulle: poican / sinun syndis annetan sinulle
anderi.

Nýn siellä olit muutamat Kirjanoppe-
nuist / istuit ja ajattelit sydämäns: mitä tä-
mä näin pilcka puhu? Euka voi synnit an-
da anderi paidzi ainoata Jumalata? Ja coh-
ta cuin Jesus tunsi Hengesäns / etä he nýn
idzelläns ajattelit / sano hän heille: mitä
te näitä ajattelette teidän sydämisen? Eumbi
on kewiambi sano halvatulle /
synnit annetan sinulle anderi / taicka

4002,
Jesus puh-
distaa spita-
lis.

Matth. 8: 7.
Luc. 5: 12.

Räste Pa-
peille uhra-
ta.
Lev. 14: 2.

Jesus pa-
randa hal-
watun.
March. 9: 2.
Luc. 5: 18.

Esa. 43: 25.

jonda:

32.

sanoa; nouse/ota sinum ruotes/ ja mene?
 10 Mutta etta te tiedäisitte ihmisen Pojalla
olewan woiman maan päällä syndiä anda
11 andxi/ nyn hän sanoi halwatulle: Minä
sanon sinulle: nouse/ota ruotes/ ja mene co-
tias. Ja hän nousi cohta/ otti ruotens ja
meni ulos caidein nähdet/ etta he caiki
hämästyit ja cunnioizit Jumalata/ sa-
noden: En me ole ikänsen sen muotoista
nähnet.

Jesus cuud-
ju Mat-
teuren.
March. 9:9.
Luc. 5:27.

13 Al hän läxi taas ulos meren puoleen/ ja
paljo Ganssa tulit hänens tygöns/ ja hän
14 opetti heitä. Ja cuin Jesus meni ohidze/ näki
hän Lewin Alphein pojani istuvan Tulli ot-
tamasi/ ja hän sanoi hänelle: Seura minua.
 15 Ja hän nousi/ ja seurais händä. Jase tapah-
tui/cosca hän atriodzi hänens huonesans/atri-
oidzi myös monda Publicani ja syndistä Je-
suren ja hänens Opetuslastens kansa; sillä ny-
16 tä oli paljo cuin händä oli seurannet. Ja cuin
Kirkianoppenet ja Pharisueket näiti hänens
shörvän Publicanein ja syndisten kansa/ sa-
noit he hänens Opetuslapsillens: mixi hän
syd ja tuo Publicanein ja synneisten kansa?
 17 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän heille: Ei
tervet tarwidze Läkäritä/ mutta sairat: en
minä ole tullut cudzuman vanhursaita/
mutta syndistä parannuseen.

1. Tim. 1:15.

Paastosta.
Matt. 9:
14.
Luc. 5:33.

18 Al Johanneren ja Pharisuesten Ope-
etuslapsset paastoisi paljo/ nyn he tulit
ja sanoi hänelle: mixi Johanneren ja Pha-
risuesten Opetuslapsset paastowat/mutta ei
19 sinum Opetuslapses paastor? Ja Jesus sanoi
heille: Cuinga häjoucko taita paastota/nyn-
cauwan cuin ylkä on heidän cansans? Nyn-
cauwan cuin ylkä on heidän cansans/ ei he
20 woi paastota. Mutta ne päärvät tulevat/et-
tä ylkä heidä oletan pois/ ja nynä päärvä-
piti heidän paastoman.

21 Ei ombele lengän veta paicka vanhaan
waattesen/ sillä vti paicka revalise idzens
cuitengin sitä vanhasta/ ja läpi tule pa-
hemmari. Ja ei pane lengän tuoresta wyna
vanhoihin leileihin/sillä tuore wyna särke leilit
ja nyn wyna haascandu/ ja leilit hucandu-
vat/ mutta tuore wyna pitä vissi leileihin
pandaman.

23 Al se tapahdit/ etta hän käävi Sab-
bathina laihoin läpidze/ nyn hänens O-
petuslapsens rupeisit tien ohes tähkäpäita
cattoman. Ja Pharisueket sanoi hän-
nelle: Kadzo/ he tekewät sitä cuin ei Sab-

bathina sori? Ja hän sanoi heille: Ettekö
te ole ikänsä lukanet/ mitä Dawid te-
et hädilläns cosca hän isois/ ja ne jötä hän-
nen cansans olit? Cuinga hän meni Ju-
malan huonesen/ ylimmäisen Papin Ab-
Jatharin aicana/ ja sōi näkyleirät/ joita ei
lengän tohtinus syödä/ vaan Papit/ ja hän
andoi myös nylle/ jötä hännen cansans
olit. Ja hän sanoi heille: Sabbathi on ihmistä
warten tehdy/ ja ei ihmisen Sabbathia war-
ten. Ihmisen Poica on myös Sabbathin
HERRA.

Vers. 21. Paicka) Ene Matt. 9: 16. V. 26. Ab Jatha-
rin) Tämä oli Abimelechin poica/sentähden sano Ramatu sen
taapautun Abimelechin aicana/ etta he olit yhtäänaa Pappi-
na. V. cod. Näkyleivät) Cudzutan Hebrewan tavalla / Panis
facierum, se on se leipä/joca aina silmäin edes on/nijcuin Juma-
lan sanat aina meidän sydämen edes vällä ja päävällä oleman pi-
tä/ Psal. 23:5. Parasti iu conspectu meo m. ensam.

III. Lucu.

Chrisstus paranda yhden miehen Sabbathina / v. 1.
Pharisueket pyytävät händä tappa: sentähden mene
hän eriäns meren tygö/ ja paranda monda/v. 6. Valid-
se caxitoistahymmendä Apostolita/v. 13. Wasta Phari-
seusten hörädykyreen/ ja osotta cuinga he rickowat Pyhä
Henge vastan/v. 20. Opetta/cuica hänens oikat weljens ja
sisarens orvat/v. 35.

A hän meni jällens Synago-
gaan/ ja siellä oli yksi ihmisen/jolla
2. Holi cuivettu käsi. Ja he otit hän-
3. Hestä waarin/ jos hän hänens Sab-
bathina parannais candaens hänens pää-
lens. Ja hän sanoi sille ihmiselle/ jolla cui-
4. wettu käsi oli: astu edes. Ja hän sanoi
heille: Cumbi sopi Sabbathina tehdä/ hy-
win eli pahoin? henge wapahta taikka tap-
pa? Mutta he vaikentit. Nyn hän ead-
5. zoi heidän päällens vihaisest/ ja oli
murheisans heidän sydämens cowuden täh-
den/ ja sanoi ihmiselle: ojenna kätes: ja hän
oensi/ ja se käsi tuli terveri/ nijcuin toi-
nengin.

A Pharisueket menit/ ja pidit Herodi-
6. Janein kansa neuwo händä vastan/
cuinga he hänens hucutaisit. Mutta Je-
sus poikeis Opetuslastens kansa meren ty-
gö/ ja paljo Ganssa seurais händä Galileasta
ja Judeasta/ ja Jerusalemissa/ ja Idumeasta
ja tuolda puolen Jordanin/ ja jötä Tyron
ja Sidonin ymbäällä asuit/suuri jouko/jöt-
ä ja hänens tecons cuulit/ ne tulit hänens ty-
göns. Ja hän käski Opetuslastens toimitta
hänellens yhden wenhen Ganssan tähden/

Jesus pa-
randa yh-
den miehen
songa käsi
oli cuivet-
tunut.
Matt. 12:8
9.
Luc. 6:6,

10 ettei he händä ahdistais : Sillä hän oli monda parandanut / ja caicki joita waiwattin/fungit hänén päällens / rupeman hänén. Ja cuin saastaiset henget näit hänén / langeisit he hänén eeteens maahan / huusit ja sanoit : sinä olet Jumalan Poica. Ja hän haastoi heitä corvin händäns ilmoittamast.

13 **J**A hän astui ylös vuorelle / ja cudzui thygöns jötä hän idze tahdoi / ja he tulit hänén thygöns. Ja hän sääsi ne caritoista-hymmendä oleman hänén tykönäns / etta hän heitä lähetäis saarnaman. Ja etta heillä piti voima oleman tautia parata / ja Perkeleitää ulos aja. Ja annoi Simonille Petarin nimen / ja Jacobille Zebedueksen pojalle / ja Johannelle Jacobin weljelle / annoi hän nimeri Boanerges / se on / pikkäisen pojat / 18 Ja Andrearen / ja Philippuren / ja Bartholomeuxen / ja Mattheuxen / ja Thomaren / ja Jacobin Alphein pojat / ja Zaddeuren / ja Simonin Cananeuxen / ja Judas Ischariotin / jötä hänén petti.

20 **J**A he tulit huonesen ja Canssa taas co-
lounsi / nyn ettei heillä ollut tila syödä-
kän. Ja cosca hänén omaisens sen ciulit/
menit he ja tahdoit hänén oita kinni : sillä he
sanoit : hän on mielettömäri tullut.

22 **M**uita Kirjanoppenet / jötä Jerusale-
mista olit tulleet alas / sanoit : hänellä on
Beelzebub / ja Perkeleitten päämiehen voi-
malla hän aja ulos Perkeleitä. Ja hän
cudzui heidän thygöns / ja sanoit heille wertau-
rilla : Kuinka taita Satanas toisen aja-
los ? Ja jos waldacunda ercane idzens wa-
stan / nyn ei se waldacunda voi seiso : Ja jos
huone ercane idzens wästan / ei se huone voi
seiso : Ja jos Satanas carca ja eroitta hän-
nen idzens wästan / nyn ei hän voi seiso /
mutta häviä. Ei voi lengän väkerän
huonesen mennä ja hänén calvans ryöstä / el-
lei hän ensin sitä väkerätä sido kinni / ja sij-
te ryöstä hänén huonettans.

28 Totiseest sanon minä teille : caicki synnit
annetan anderi ihmisten lapsille / pilcatkin /
joilla he Jumalata pilcarvat : Mutta jota
puhu pilcka Pyhä Henge wästan / ei hän saa
qancaickisest anderi / mutta hän on wicapa-
30 qancaickiseen duomioon. Sillä he sanoit :
hänellä on saastainen hengi.

31 **J**A hänén äitins ja weljens tulit / ja seisoit
Qulcona / ja lähetit händä cudzuman u-

los. Ja Canssa istui hänén ymbärilläns /
ja sanoit hänelle : Cadzo / sinun äitiis ja wel-
jes ksyhyväst simua ulcona. Hän vastais
heitä / sanoden : cuva on minun äitini ja wel-
jeni ? Ja cosca hän oli cadzonut caickein ni-
den päälle / jötä hänén ymbärilläns istuit/
sanoit hän : Cadzo minun äitiin ja weljeni.
Sillä joca teke Jumalan tahdon / hän on mi-
num weljeni ja sisareni ja äitini.

Vers. 17. Boanerges) Pittäisen lapsi se tietä / etta Johanne-
ren piti erinomaisest kirjoittaman oittan Evangeliumin / nyn cuius
wäkerän saarnan / joca caicki peljättä / särte / händä / ja maan he-
delmäläisxi saatta. V. 21. Mielettömäri) He peltäist / etta hän
olis olon paljo händäns waiwannut / nyn cuius me sanomma : sinä
tulet hocariri. V. 22. Beelzebub) On isoi kärwäinen / wapsainen /
eli kärwäisten Euningas. Sillä nyn Perkele saldi hänens hänén
omildans ylöncadzo / nyn cuius suurilda pyhildä.

IV. LUCU.

Jesus istu hahdes ja opetti Canssa Jumalan valda.
Junnan menoist wertauxilla / ensin kylwähäst / v. 1.
Sijten kyttiläst / v. 21. Taas siemenest / ja Sinapisti / v.
26. Mene meren yliden / ensa nousi suuri rajuilma / mut-
ta hän nuhelle tuulda / ja tule thywenäxi / v. 35.

Sämeren tykönä / ja paljo Canssa co-
lounsi hänén thygöns / nyn etta hän-
nen piti astuman hahsen / ja istu-
man merellä. Ja caicki Canssa jää maaalle /
meren thygö / ja hän opetti heitä paljo wertau-
rilla / ja sanoit saarnasans : ciulcat : Cadzo /
kylwähä läxi kylwämän. Ja kylwähä tapah-
dui / etta muutamat langeisit tien oheen /
nyn tulit Taitwan linnut ja soit sen. Muu-
tamat langeisit kivistöhön / josa ei paljo maa-
ta ollut / jota cohsta nouisi päässe : sillä ei hänellä
ollut syvä maata. Cosca Aluringo coitti /
nyn se poudittin / sillä ei hän ollut juurtunut /
ja cuiwetui. Ja muutamat langeisit or-
iantappuroihin / ja oriantappurat caswoit /
ja tucahutit ne / eikä candanet hedelmästä.
Ja muutamat langeisit hyväni maahan / ja
se candoi hedelmän / jota enäni ja caswoi.
Ja muutamat caswoit colmentyymnenen
kertaiset / ja muutamat ciudenlyymnenen fer-
taiset / ja muutamat sadan fertaiset : Ja hän /
sanoit heille : Tolla on corwat ciulla / hän
ciulcan.

JA cuin hän rupeis yrinäns oleman / nyn
line / jötä hänén ymbärilläns casden toi-
stakymnenen cansa olit / ksyhyt häneldä sijta
wertauxest. Ja hän sanoit heille : Teille on an-
neettu tutta Jumalan waldacunnan salaisu-
det : mutta nylle / jötä ulcona orvat / tapahtu-
vat caicki wertauxen cautta / Etta he näke-
väissä silmissä näkerät / ja ei sijtekkä tunne /

ja ciu-

Jesus 1a.
Hetcä Apo-
stolins.
Infr. 6:7.
Matt. 10:
31.
Luc. 9: 1.

Math. 9:
34.
& 12: 24.
Luc. 11: 15.

Syndi
Pyhä Hen-
ge wästan.
Matt. 12:
31.
Luc. 12: 10.
Hebr. 6: 4.
1. Ioh. 5:
16.

Math. 12:
46.
Luc. 8: 20

Jesus opet-
ta hahdes.
Matt. 13:
1.
Luc. 8: 4.

Wertaus
kylwähäst.

Esa. 6: 9.
& 29: 10.
Luc. 8: 10.

ja cuilewaisilla corwilla cuilewat ja ei sijte:
kán ymmárrå / ettei he joscus palajais / ja
13 heille annetaisin synnit andxi. Ja sanoj heille:
Ettelö te ymmárrå tåta wertausta / cuin-
ga sijis te tahdotte muut wertauxet ymmártå.
14 Kylwåjå kylwå sanan / mutta námåt o-
15 wat ne jotca tien wieres owat: Cusa sana
kylwetå / ja cuin he sen owat cuullet / tule
Satan ja otta pois sanan / joca heidån sydå-
16 mäns kylwethy oli. Ja muutamat owat/
sen caltaiset / jotca kyristohon kylwethy owat:
cosca he sanan cuullet owat / ottawat he sen
17 cohsta ilolla wastan / Ja ei ole heiså murta /
mutta owat ajalliset / waan cosca murhe
taicka waiwa sattu sanan tåhden / ngn he
18 cohfa pähenerwat. Ja muutamat owat/
19 jotca orjantappuroshin kylwethy owat: Ne
cuilewat sanan / tåmån mailman suru / ja
rickauden wietelys / ja muut himot cuilewat
ja cucahuttawat sanan / ja saatefan hedelmåt-
20 tömåri. Ja muutamat owat / jotca hyvåan
maahan kylwethy owat / ne cuilewat sanan /
ja ottawat sen wastan / ja hedelmoidzerwat /
muutamat colmenthyminen / ja muutamat
cuisinkhyminen / ja muutamat sadoin
ferroin.

1. Tim. 6:7.

Matth. 5:

15.

Luc. 8: 16.

& 11:33.

Matth. 10:

26.

Luc. 8: 17.

Matth. 7:2.

Luc. 6: 18.

Matth. 13:

12.

& 25:29.

Luc. 8: 18.

& 19: 26.

21 A hän sanoj heille: syhtetångö kynnilä
22 Apa da wacan ala / eli pöydän ala /
23 waan kynniläjalcaan. Sillå ei ole mi-
24 län peitetty / jotca ei ilmoiteta / eikä ole sa-
25 laista / jota ei julisteta. Jolla on cor-
26 wat cuilla / hän cuilecon. Ja hän sanoj
heille: cadzocat mitå te cuiletta. Jolla mi-
27 talla te mittatte / sillå muut teille mittawat /
ja wielå lisäten / jotca tåmån cuiletta: Sillå
28 jolla on / hänelle annetan / ja jolla ei ole / sekin
cuin hänellå on / ovetan häneldå pois.
29 A hän sanoj: ngn on Jumalangin wal-
30 dacunda / jos ihminen heittäis siemenen
31 maahan / Ja macais / ja nousis yöllä ja pää-
32 wällä / ja laihio wihotais / ja coswais / cosca ei
33 hän tiedäckän. Sillå maa hedelmoideze id-
34 zeståns / ensin oraren / sijte tåhläpåå / ja
35 ngn tåyden wåwan tåhläpåås. Mutta cosca
hedelma kypsh / lähetä hän cohta sirpin / sillå
36 elon aica on låsna.
37 A hän sanoj: keneen me Jumalan wal-
38 dacunman wertamme? eli millå wertau-
39 xella me sen wertamme? Se on ngn sinä
40 sinä siemen / cosca se kylwetå / ngn on se wåhni
41 caiccia siementå / cuin maasa on / Ja cuin hän
kylwethy on / ngn hän nouse / ja tule suremmari

cuin caicki ruohot / ja tele suuret orat / ngn ettå
Tairwan limnit hänén warjons alla pesiä te-
kevat.

Ja semmuotoisella monella wertauxella
puhui hän heille: sen peräst cuin he woiit cuul-
la / Mutta ei hän ilman wertauxita mitå
heille puhunut / waan hän selitti caicki Ope-
tuslapsillens erinåns.

A sen päärvän ehona sanoj hän heille:
33 Match. 13:
34. Mengäm ylidze. Ja he lastit Gans-
san / ja otit hänén / cuin hän oli hahdes: oli
myös muita haaria hänén cansans. Ja
35 Match. 8:
36. Luc. 8: 22:
37 suuri tuulispaå noufi / ja allot lötä habten/
ngn ettå se tåyfettin. Ja hän oli perällä ja
macais päänalaisen pääällä. Ja he herätit
hänén / ja sanoit hänelle: Mestari / ekös tot-
tele / ettå me hucumme? Ja cuin hän herä-
tettin / muhteli hän tuulda / ja sanoit merelle:
waickene ja asetu. Ngn tuuli asetu ja tuli
juuri tyvenexi. Ja hän sanoj heille: mitå
te pelkäste? Kuinka se tule / ettei teillä ole
vscö? Ja he peljästyit sangen suurest / ja sa-
noit keskenåns: euca tåmå on / sillå tuuli ja
meri owat hänelle cuuliaiset.

V. LUCU.

Christus tuldnans meren ylidze Gadarenein maalle/
Cohca hänén rjwattu moneda Perkeledä: iotea hän
aja ulos / ja saldi mennä fiscalauhan / v. 1. Palaja taas me-
ren ylidzen / ja väästää yhden waimon punataudist / v. 21.
Heräitä sijte Jairuxen metären cuollust. v. 35.

A he tulit ylidze meren Gadare-
nein maacundaan / Ja cuin hän
läri hahdest / cohcais händä cohca
handoist hri ihminen saastaiseida
hengeldä rjwattu / jolla oli maja handois.
Ja ei woinut lengän händä cahleillacan si-
toa: Sillå hän oli vsein jalcapuis ja cahleis
4 sidottuna / ja hän oli särkennyt cahlet / ja jalca-
puut rickonut / ja ei lengän woinut händä a-
setta. Ja hän oli aina yötä ja päärvä tuo-
risa ja handoisa / parcui / ja hosui idzens kivil-
lä. Cosca hän näki taambana Jesuren /
juori hän / ja curmarsi händä huitain suurel-
la ånellä / ja sanoj: Mitä minun on sinun
7 cansas Jesu / sen corkeiman Jumalan Poica?
minä wannotan sinua Jumalan cautta / et-
tes minua waiwa. Hän sanoj hänelle: läh-
8 de vlos sinä saastainen hengi ihmiseest. Ja
9 hän kysyi hänelle: mitä sinun nimis on? hän
10 wastaais sanoden: Legio minun nimis on:
sillå meitä on monda. Ja hän rucoili händä
suurest / ettei hän lähetäis händä pois sijta
maacumasta.

Jesus aja
ulos Perke-
let ihmiseest.
Matth. 8:
28.
Luc. 8: 26.

Pertelet
menewat si
catau.
maan.
Matth. 9:
18.
Luc. 8: 41.

Matth. 9:
18.
Luc. 8: 41.

Jesus pää-
sta qhdens
waimon
punatas-
dist.

11 Nijn oli sijnā vuorten tykönā suuri sica-
lauma laitumellans. Ja caicki ne Perkelet
rucoilit händā sanoden; laske meitā sicoihin
ettā me heihin menissim. Ja Jesus sallt coh-
ta heidän. Ja saastaiset henget läxii ulos/
ja menit sicoihin. Ja lauma syöri idzens
cohdasans mereen. Ja heitā oli lähes cari-
tuhatta/sosca uppoisit mereen. Mutta si-
cain caidziat pakenit / ja saatit sanoman
Caupungihin ja kyltin. Ja he menit cad-
zoman mitā tapahatumut oli: Ja tulit Jesu-
ren tygō / ja nāt sen loca Perkeleidā rjwattu
oli / istuwan waaretettuna / ja toimellisna/
josa Legio oli ollut / ja he peltäisit. Ja ne sane-
lit heille jotca sen nähnet olit / mitā fille Perke-
leldā rjwattulle tapahatumut oli / ja sigoista. Ja
he rucoilit menemän händā pois heidän
maaldans. Ja cuin hän astui hahnen/
nijn se loca Perkeleldā rjwattu oli / rucoili
ettā hän sais hänens cansans olla. Mutta
ei Jesus händā sallinut / waan sanoi hänelle;
mene cottas omaistes tygō / ja ilmoita heille/
cuunga suuren hyvän tegon HERRa on si-
nulle tehnyt / ja on sinua armahstanut. Ja
hän meni / ja rupeis saarnaman njsä hymme-
nes Caupungis / cuunga suuren hyvän tegon
Jesus oli hänelle tehnyt / ja he caicki ih-
mettelit.

21 Al cuin Jesus taas meni hahdella ylidze/
Geocondui paljo Canssa hänens tygōns/
ja hän oli läsnä merta. Ja cadzo / yri Sy-
nagogan Päämies / Iairus nimeldā / ja cuin
hän nāki hänens / langeis hän hänens salcains
tygō: Ja rucoili händā suurest / sanoden: mi-
num thyttären on wqmeiselläns / tule / ja pane
kätes hänens päällens / ettā hän parantis ja e-
läis. Nijn hän meni hänens cansans / ja
paljo Canssa seurais händä / ja ahdistit
händä.

25 Al yri waims / loca oli sairastanut pu-
26 naisi taufia caritoistakommendā aja-
staica: Ja oli paljo kärssynt monelda Läkä-
rildā / ja oli culuntanut caiken hyvöndens/
eikä mitän apua fundenut / waan tullut paljo
pahemmaxi. Cosca hän cuuli Jesuusta/
tuli hän joucon seas taca / ja rupeis hänens
waatteisins: Sillä hän sanoi: Jos
minä ainoastans saan ruveta hänens waat-
teisins / nijn minä paranen. Ja hänens we-
rildähens cohsta cuiwestuu / ja hän tunsi ruu-
misans / ettā hän oli hänens widzaurestans
parattu.

Ja Jesus tunsi cohsta idzesäns woinan/
joca hänestä läheenyt oli / ja käänsi hänens
Canssan seas / ja sanoi: cuka rupeis minun
waatteisin? Ja hänens Opetuslapsens sanoit
hänelle: Sinä näet että Canssa sinua ahdistaa
ymbärins / ja sijnā sanot: cuka minun rupeis?
Ja hän cadzoi ymbärins / että hän sen nālis:
Mutta waimo peltäis ja wapis / sillä hän
ti si mitä hänens cohfans tapahatumut oli: Nijn
hän tuli ja langeis hänens eteens / ja sanoi cai-
ken touuden. Mutta hän sanoi hänelle: tyttä-
ren / sinun uscos paransi sinun / mene rau-
haan ja ole terve widzaurestas.

35 Q Osca hän wielä puhui / tulit muutamat
Synagogan Päämieheldä: Jotca sa-
noit / sinun tyttäres on cuollut / mitä sullen
Nestarita waiwat: Cosca Jesus cuuli sen
sanan sanottawan / sanoi hän cohsta
Synagogan Päämiehelle: alä peltä /
ainoaistans usko. Ja ei hän sallinut / että jo-
cu händä piti seuraman / waan Petari ja Ja-
cobus / ja Johannes Jacobin weli. Ja
hän tuli Synagogan Päämiehen huonesen/
ja nāki tohun / ja ne jotca itkit ja parguit:
Ja hän meni huonesen / ja sanoi heille: mitä
te hymisettä ja istettä? Ei ole lapsi cuollut/
waan maca. Ja he nauroit händä. Mut-
ta cosca hän oli caicki ajanut ulos / otti hän
lapsen Jän ja äittin cansans / ja ne jotca hän-
nen cansans olit / ja menit sinne / cusa lapsi
macais / rupeis lapsen käteen / ja sanoi hänel-
le: Talitha cuumi / se on sanottu / piscainen/
minä sanon sinulle / nouse ylös. Ja cohsta
ptica nousi / ja käwi. Ja hän oli cabdentoista-
kymmenen ajastaicainen. Ja he hänimä-
sitys suurella hämmdästyrellä. Ja hän haa-
stoi heitā cowin / ettei kengän sitä sais tiedä/
ja hän käski anda hänelle syötävätä.

41 Vers. 6. Huutain) Pertelet pelästyvä Christuren läsnä
olemisen / jonga he tietävät olevan heidän Duomarin / ja että
hän oli tullut sartemän heidän töitäns / 1. Ioh. 3: 8.

V I. LUCU.

Jesus tule Isäns maalle / cusa hän cadzotan ylön / v. 1.
Isäarma jocapaticas / ja lähettilä Apostolin saarnaman
ja ihmiecä tekemän / v. 7. Cuin Herodes sen cuule / suule
hän sen Johannexeti / jonga caulan hän oli andanut leica-
ta sangiides / v. 14. Jesus mene meren ylidzen corpeen/
cusa hän ruocki wiisi tuhatta miestä wähällä waralla / v.
30. tule heidän tygōns käyden weden ydällä / v. 45. Tul-
duans Genesarechin maalle varanda monda saira-
ja / v. 53.

42 Jesus saar-
na Isäns
maalla.
Matth. 13:
54.
Luc. 4: 6.

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

9

gas opettaman/ ja monda jötca ciulit/ hän-mästhit/ sanoden: cista talla nämät orvat: ja milka wissaus hänelle annetu on/ että sen-caltaiset wältervät thöt hänien kättens caute-ta tapahutuvat: Eikö tämä ole se seppä/ Marian poica/ Jacobin ja Josen ja Judan ja Simonin weli: eikö myös hänien sisarens ole täsä meidän cansam: Ja he pahenit hä-nesä. Mutta Jesus sanoi heille: ei Prophe-tat niualla eadzota ylöön cuin Isäns maal-la/ ja langoin seas/ ja cotonans. Ja ei hän woinut siellä yhtä wältervätä thötä teh-dä/ waan ainoastans pani kättens harwain-sairasten päälle/ ja paransi heitää. Ja ihmet-teli heidän epäuskoans. Ja hän waelsi ym-härins kylä opettain ymbäristöllä.

7 Al cudzui ne caritoistahymändä/ ja ru-peis nytä carin ja carin lähettämän/ ja andoi heille woiman saastaista hengiä vastan. 8 Ja kielisi heitää mitän ottamast tielle cansans/ mutta ainoastans sauwan/ ei laukua/ ei leipä/ ei raha cuckeroon/ mutta oleman ken-gäs: Ja ettei he pukis cahta hametta pää-lens.

10 Ja hän sanoi heille: euhunga huonesen-te tulettä/ nyn olcat sinä/ nyncautan cuin te fieldä menette pois. Ja jötca ei teltä hyväile/ eikä ciule/ nyn mengät pois fieldä/ ja pyhikilät toimukin/ cuin teidän jalcain alla on/heille todistuxeri. Totisest sanon minä teille: Sodomalle ja Gomorralle on duo-mio päävänä huoktambi/ cuin sille Caupun-gille.

12 Ja he läxit ja saarnaisit parannusta te-kemän. Ja ajoit ulos monda Perkelettiä/ ja woitelit ölyyllä monda sairasta/ ja pa-ransi.

14 Al Cuningas Herodes sai sen ciulla (fillä hänien nimens oli jo julistetti) ja sanoi: Johannes jötca casti on nosnut ciolleista/ ja sentähden woima waicutta hä-nesä. Muutamat sanoit: se on Elias: mutta muutamat sanoit: se on yxi Propheta ta taikka nyjäcu jötci Prophetaista. Cosca Herodes sen ciuli/ sanoi hän: se on Johan-nes/jonga caulan minä annoin leicata/ hän on ciolleista nosnut.

17 Sillä Herodes oli lähettänyt Johannest ottaman kynni/ ja pani hänien tornihin/ Herodiaren hänien toliens Philippuren emän-nän tähden/ jonga hän oli nainut. Sillä Jo-hannes oli Herodexelle sanonut: ei sowi si-

nun pitä weltes emändätä. Ja Herodias 19 wäpsi händä tapparens/ mutta ei hän saa-nut. Sillä Herodes peltäis Johannest/ 20 etta hän tiesi hänien hurseksi ja pyhäri mie-heksi/ ja otti waarin hänestä/ ja ciuli händä mones asias/ ja ciuldeli händä mielelläns.

21 Al cosca sorvelias päävää tuli/ etta Hero-des syndymä päävänäns teki ehtolisen ylimmäisillens ja Päämiehille/ ja esimiehille Galileas/ Ja Herodiaren thyfär tuli sisälle/ ja hyppäis/ ja se kelpais Herodexelle ja ynnä atrioidzewille. Nyn Cuningas sanoi pi-calle: ano minulda mitä tahdot/ ja minä annan sinulle. Ja hän wannoi hänelle: mitä ikänäns sinä minulda anot/ nyn mind an-nan sinulle/ ehdä puolen waldacunnastani. Hän meni ja sanoi äitillens: mitä minun pi-tä anomani: se sanoi: Johannes Castajan päätä. Ja hän taas meni kyrust Cuningan ty-gö/ anei ja sanoi: minä tahdon/ etta minun annat cohta Johannes Castajan pään fatis Nyn Cuningas tuli murhellisxi/ cui-tengin walans ja ynnä atrioidz waisten tähden/ ei hän tahtonut häneldä fieldä.

24 Ja Cuningas lähetti cohta murhaian ja kaksi hänien pääns tuoda sisälle. Nyn hän meni ja leickais hänien caulans tornis/ Ja toi pään fatis/ ja annoi pi-calle/ ja pi-cia andoi äitillens. Cosca hänien Ope-tuslapsens sen ciulit/ tulit he ja otit hänien riuumins/ ja panit hautaan.

25 Al Apostolit coconnuit Jesuksen thygö/ ja ilmoitit hänelle caicki mitä he teit ja ope-tit. Ja hän sanoi heille: tulcat te ainoa-stans erinäns corpeen/ ja lewätkät wähä: sillä siellä oli monda/ jötca menit ja tulit/ nyn ettei he syödäckän soutanet. Ja hän meni hah-della erinäiseen siaan/ ja Canssa näki hänien matcusterwan/ ja moni tunsi hänien. Ja juo-xit sinne jalcaisin caikista Campungeista/ ja he ennäkit heitää/ ja he coconnuit hänien thy-göns. Ja Jesus läxi ulos/ ja näki paljo Canssa/ ja hän armahdi heitää: sillä he olit nyjäcu lambat ilman paimenesi: Ja rupeis heille opettaman.

30 Matth. 14:
13.
Luc. 9: 10.

31 Matth. 9:
36.

32 Matth. 9:
36.

33 Matth. 9:
36.

34 Matth. 9:
36.

35 Matth. 9:
36.

36 Matth. 9:
36.

37 Matth. 9:
36.

38 Matth. 9:
36.

39 Matth. 9:
36.

40 Matth. 9:
36.

41 Matth. 9:
36.

42 Matth. 9:
36.

43 Matth. 9:
36.

44 Matth. 9:
36.

45 Matth. 9:
36.

46 Matth. 9:
36.

47 Matth. 9:
36.

48 Matth. 9:
36.

49 Matth. 9:
36.

50 Matth. 9:
36.

51 Matth. 9:
36.

52 Matth. 9:
36.

53 Matth. 9:
36.

54 Matth. 9:
36.

55 Matth. 9:
36.

56 Matth. 9:
36.

57 Matth. 9:
36.

58 Matth. 9:
36.

59 Matth. 9:
36.

60 Matth. 9:
36.

61 Matth. 9:
36.

62 Matth. 9:
36.

63 Matth. 9:
36.

64 Matth. 9:
36.

65 Matth. 9:
36.

66 Matth. 9:
36.

67 Matth. 9:
36.

68 Matth. 9:
36.

69 Matth. 9:
36.

70 Matth. 9:
36.

71 Matth. 9:
36.

72 Matth. 9:
36.

73 Matth. 9:
36.

74 Matth. 9:
36.

75 Matth. 9:
36.

76 Matth. 9:
36.

77 Matth. 9:
36.

78 Matth. 9:
36.

79 Matth. 9:
36.

80 Matth. 9:
36.

81 Matth. 9:
36.

82 Matth. 9:
36.

83 Matth. 9:
36.

84 Matth. 9:
36.

85 Matth. 9:
36.

86 Matth. 9:
36.

87 Matth. 9:
36.

88 Matth. 9:
36.

89 Matth. 9:
36.

90 Matth. 9:
36.

91 Matth. 9:
36.

92 Matth. 9:
36.

93 Matth. 9:
36.

94 Matth. 9:
36.

95 Matth. 9:
36.

96 Matth. 9:
36.

97 Matth. 9:
36.

98 Matth. 9:
36.

99 Matth. 9:
36.

100 Matth. 9:
36.

101 Matth. 9:
36.

102 Matth. 9:
36.

103 Matth. 9:
36.

104 Matth. 9:
36.

105 Matth. 9:
36.

106 Matth. 9:
36.

107 Matth. 9:
36.

108 Matth. 9:
36.

109 Matth. 9:
36.

110 Matth. 9:
36.

111 Matth. 9:
36.

112 Matth. 9:
36.

113 Matth. 9:
36.

114 Matth. 9:
36.

115 Matth. 9:
36.

116 Matth. 9:
36.

117 Matth. 9:
36.

118 Matth. 9:
36.

119 Matth. 9:
36.

120 Matth. 9:
36.

121 Matth. 9:
36.

122 Matth. 9:
36.

123 Matth. 9:
36.

124 Matth. 9:
36.

125 Matth. 9:
36.

126 Matth. 9:
36.

127 Matth. 9:
36.

128 Matth. 9:
36.

129 Matth. 9:
36.

130 Matth. 9:
36.

131 Matth. 9:
36.

132 Matth. 9:
36.

133 Matth. 9:
36.

134 Matth. 9:
36.

135 Matth. 9:
36.

136 Matth. 9:
36.

137 Matth. 9:
36.

138 Matth. 9:
36.

139 Matth. 9:
36.

140 Matth. 9:
36.

141 Matth. 9:
36.

142 Matth. 9:
36.

143 Matth. 9:
36.

144 Matth. 9:
36.

145 Matth. 9:
36.

146 Matth. 9:
36.

147 Matth. 9:
36.

148 Matth. 9:
36.

149 Matth. 9:
36.

150 Matth. 9:
36.

151 Matth. 9:
36.

152 Matth. 9:
36.

153 Matth. 9:
36.

154 Matth. 9:
36.

155 Matth. 9:
36.

156 Matth. 9:
36.

157 Matth. 9:
36.

158 Matth. 9:
36.

159 Matth. 9:
36.

160 Matth. 9:
36.

161 Matth. 9:
36.

162 Matth. 9:
36.

163 Matth. 9:
36.

164 Matth. 9:
36.

165 Matth. 9:
36.

166 Matth. 9:
36.

167 Matth. 9:
36.

168 Matth. 9:
36.

169 Matth. 9:
36.

170 Matth. 9:
36.

171 Matth. 9:
36.

172 Matth. 9:
36.

173 Matth. 9:
36.

174 Matth. 9:
36.

175 Matth. 9:
36.

176 Matth. 9:
36.

177 Matth. 9:
36.

178 Matth. 9:
36.

179 Matth. 9:
36.

180 Matth. 9:
36.

181 Matth. 9:
36.

182 Matth. 9:
36.

183 Matth. 9:
36.

184 Matth. 9:
36.

185 Matth. 9:
36.

186 Matth. 9:
36.

187 Matth. 9:
36.

188 Matth. 9:
36.

189 Matth. 9:
36.

190 Matth. 9:
36.

191 Matth. 9:
36.

192 Matth. 9:
36.

193 Matth. 9:
36.

194 Matth. 9:
36.

195 Matth. 9:
36.

196 Matth. 9:
36.

197 Matth. 9:
36.

198 Matth. 9:
36.

199 Matth. 9:
36.

200 Matth. 9:
36.

201 Matth. 9:
36.

202 Matth. 9:
36.

203 Matth. 9:
36.

204 Matth. 9:
36.

205 Matth. 9:
36.

206 Matth. 9:
36.

207 Matth. 9:
36.

208 Matth. 9:
36.

209 Matth. 9:
36.

210 Matth. 9:
36.

211 Matth. 9:
36.

212 Matth. 9:
36.

213 Matth. 9:
36.

214 Matth. 9:
36.

215 Matth. 9:
36.

216 Matth. 9:
36.

217 Matth. 9:
36.

218 Matth. 9:
36.

219 Matth. 9:
36.

220 Matth. 9:
36.

221 Matth. 9:
36.

222 Matth. 9:
36.

223 Matth. 9:
36.

224 Matth. 9:
36.

225 Matth. 9:
36.

226 Matth. 9:
36.

227 Matth. 9:
36.

228 Matth. 9:
36.

229 Matth. 9:
36.

230 Matth. 9:
36.

231 Matth. 9:
36.

232 Matth. 9:
36.

233 Matth. 9:
36.

234 Matth. 9:
36.

235 Matth. 9:
36.

236 Matth. 9:
36.

237 Matth. 9:
36.

238 Matth. 9:
36.

239 Matth. 9:
36.

240 Matth. 9:
36.

241 Matth. 9:
36.

242 Matth. 9:
36.

243 Matth. 9:
36.

244 Matth. 9:
36.

245 Matth. 9:
36.

246 Matth. 9:
36.

247 Matth. 9:
36.

248 Matth. 9:
36.

249 Matth. 9:
36.

250 Matth. 9:
36.

251 Matth. 9:
36.

252 Matth. 9:
36.

253 Matth. 9:
36.

254 Matth. 9:
36.

255 Matth. 9:
36.

256 Matth. 9:
36.

257 Matth. 9:
36.

258 Matth. 9:
36.

259 Matth. 9:
36.

260 Matth. 9:
36.

261 Matth. 9:
36.

262 Matth. 9:
36.

263 Matth. 9:
36.

264 Matth. 9:
36.

265 Matth. 9:
36.

266 Matth. 9:
36.

267 Matth. 9:
36.

268 Matth. 9:
36.

269 Matth. 9:
36.

270 Matth. 9:
36.

271 Matth. 9:
36.

272 Matth. 9:
36.

273 Matth. 9:
36.

274 Matth. 9:
36.

275 Matth. 9:
36.

276 Matth. 9:
36.

277 Matth. 9:
36.

278 Matth. 9:
36.

279 Matth. 9:
36.

280 Matth. 9:
36.

281 Matth. 9:
36.

282 Matth. 9:
36.

283 Matth. 9:
36.

284 Matth. 9:
36.

285 Matth. 9:
36.

286 Matth. 9:
36.

287 Matth. 9:
36.

288 Matth. 9:
36.

289 Matth. 9:
36.

290 Matth. 9:
36.

291 Matth. 9:
36.

292 Matth. 9:
36.

293 Matth. 9:
36.

294 Matth. 9:
36.

295 Matth. 9:
36.

296 Matth. 9:
36.

297 Matth. 9:
36.

298 Matth. 9:
36.

299 Matth. 9:
36.

300 Matth. 9:
36.

301 Matth. 9:
36.

302 Matth. 9:
36.

303 Matth. 9:
36.

304 Matth. 9:
36.

305 Matth. 9:
36.

306 Matth. 9:
36.

307 Matth. 9:
36.

308 Matth. 9:
36.

309 Matth. 9:
36.

310 Matth. 9:
36.

311 Matth. 9:
36.

312 Matth. 9:
36.

313 Matth. 9:
36.

314 Matth. 9:
36.

315 Matth. 9:
36.

316 Matth. 9:
36.

317 Matth. 9:
36.

318 Matth. 9:
36.

319 Matth. 9:
36.

320 Matth. 9:
36.

321 Matth. 9:
36.

322 Matth. 9:
36.

323 Matth. 9:
36.

324 Matth. 9:
36.

325 Matth. 9:
36.

326 Matth. 9:
36.

327 Matth. 9:
36.

328 Matth. 9:
36.

329 Matth. 9:
36.

330 Matth. 9:
36.

331 Matth. 9:
36.

332 Matth. 9:
36.

333 Matth. 9:
36.

334 Matth. 9:
36.

335 Matth. 9:
36.

336 Matth. 9:
36.

337 Matth. 9:
36.

338 Matth. 9:
36.

339 Matth. 9:
36.

340 Matth. 9:
36.

341 Matth. 9:
36.

342 Matth. 9:
36.

343 Matth. 9:
36.

344 Matth. 9:
36.

345 Matth. 9:
36.

346 Matth. 9:
36.

347 Matth. 9:
36.

348 Matth. 9:
36.

349 Matth. 9:
36.

350 Matth. 9:
36.

351 Matth. 9:
36.

352 Matth. 9:
36.

353 Matth. 9:
36.

354 Matth. 9:
36.

355 Matth. 9:
36.

356 Matth. 9:
36.

357 Matth. 9:
36.

358 Matth. 9:
36.

359 Matth. 9:
36.

360 Matth. 9:
36.

361 Matth. 9:
36.

362 Matth. 9:
36.

363 Matth. 9:
36.

364 Matth. 9:
36.

365 Matth. 9:
36.

366 Matth. 9:
36.

367 Matth. 9:
36.

368 Matth. 9:
36.

369 Matth. 9:
36.

370 Matth. 9:
36.

371 Matth. 9:
36.

372 Matth. 9:
36.

373 Matth. 9:
36.

374 Matth. 9:
36.

375 Matth. 9:
36.

376 Matth. 9:
36.

377 Matth. 9:
36.

378 Matth. 9:
36.

379 Matth. 9:
36.

380 Matth. 9:
36.

381 Matth. 9:
36.

382 Matth. 9:
36.

383 Matth. 9:
36.

384 Matth. 9:
36.

385 Matth. 9:
36.

386 Matth. 9:
36.

387 Matth. 9:
36.

388 Matth. 9:
36.

389 Matth. 9:
36.

390 Matth. 9:
36.

391 Matth. 9:
36.

392 Matth. 9:
36.

393 Matth. 9:
36.

394 Matth. 9:
36.

395 Matth. 9:
36.

396 Matth. 9:
36.

397 Matth. 9:
36.

398 Matth. 9:
36.

399 Matth. 9:
36.

400 Matth. 9:
36.

401 Matth. 9:
36.

402 Matth. 9:
36.

403 Matth. 9:
36.

404 Matth. 9:
36.

405 Matth. 9:
36.

406 Matth. 9:
36.

407 Matth. 9:
36.

408 Matth. 9:
36.

409 Matth. 9:
36.

410 Matth. 9:
36.

411 Matth. 9:
36.

412 Matth. 9:
36.

413 Matth. 9:
36.

414 Matth. 9:
36.

415 Matth. 9:
36.

416 Matth. 9:
36.

417 Matth. 9:
36.

418 Matth. 9:
36.

419 Matth. 9:
36.

420 Matth. 9:
36.

421 Matth. 9:
36.

422 Matth. 9:
36.

423 Matth. 9:
36.

424 Matth. 9:
36.

425 Matth. 9:
36.

426 Matth. 9:
36.

427 Matth. 9:
36.

428 Matth. 9:
36.

429 Matth. 9:
36.

430 Matth. 9:
36.

431 Matth. 9:
36.

432 Matth. 9:
36.

433 Matth. 9:
36.

434 Matth. 9:
36.

435 Matth. 9:
36.

436 Matth. 9:
36.

437 Matth. 9:
36.

438 Matth. 9:
36.

439 Matth. 9:
36.

440 Matth. 9:
36.

441 Matth. 9:
36.

442 Matth. 9:
36.

443 Matth. 9:
36.

444 Matth. 9:
36.

445 Matth. 9:
36.

446 Matth. 9:
36.

447 Matth. 9:
36.

448 Matth. 9:
36.

449 Matth. 9:
36.

450 Matth. 9:
36.

451 Matth. 9:
36.

452 Matth. 9:
36.

453 Matth. 9:
36.

454 Matth. 9:
36.

455 Matth. 9:
36.

456 Matth. 9:
36.

457

Ioh. 6: 9.

Jesus
ruotti
5000.mie-
stä.

neidän menemän cahdella sadalla pennin-
illä leipä ostaman / ja andaman heidän syö-
jä? Mutta hän sanoi heille: mondaco leipä
illä on? mengät ja cadzocat. Ja cosca he
adzoit/sanoit he: wissi/ja cari cala. Ja hän
isti heidän caicki istutta atrio/dzeman / eri-
uikoihin wiherläisen ruohon päälle. Ja he
stuit joucois sadoin ja wissinkymmenin. Ja
uin hän otti ne wissi leipä ja cari cala/cadzoi
än Tairwasen kijui ja mursi leirvät/ja andoi
Opetuslapsillens panna niiden eteen / ja ne
axi cala jaco hän caikille. Ja he soit caicki
a rawittin. Ja he corjaistit caritoistathym-
nendä tärifinäistä Gloria muruja / ja myös
aloista. Ja nytä cuin soit / oli wissi suhalla
miestä.

Matt. 14:
23.
Ioh. 6: 16.Jesus kyr-
keden pää-
lä.

Al hän kastki cohta Opetuslapsens astu-
nhahteen menemän meren ylidze Beth-
aidaan sihenasti cuin hän päästääns Ganssan.
Ja cosca hän oli päästäänt heidän tyldäns/
meni hän mäelle rucoileman. Ja ehtona oli
haari keskellä merta / ja hän yrinäns maalla.
Ja hän näti heidän hädäss soutawan / sillä
heillä oli vastainen. Ja liti neljändena
vön martiona tuli hän heidän thygöns käh-
den kyrkeden päällä. Ja tahdoi mennä hei-
dän ohidzens. Ja cuin he näti hänenn käh-
wän kyrkeden päällä / lutilit he olewan Röpe-
lin / ja huusit : sillä caicki näti hänenn ja hän-
mästhit. Ja hän puhui cohta heidän can-
sans / ja sanoi heille: oleat hyväss turwas/
Minä olen / alkăt peljätkö. Ja hän astui hei-
dän thygöns hahteen / ja tuuli heikeni. Ja he
hämästhit / ja ihmetselit sinrest : Sillä ei
he hymmärtänet leivistäkän / vaan heidän
sydämens oli soennut.

Matt. 14:
34.

Al cuin he olit mennet ylidze / tulit he
Genesarethiin maalle / ja laiskit sata-
maan. Ja cuin he menit ulos hahdesta /
nijn he cohta tunsit hänenn : Ja juoxit ymbä-
ri caiken sen maacumman / ja rupeisit fairaita
viemän vuoteisans sinne / eusa he aulit
hänenn olewan / Ja cuhunga hän meni sisälle
kylihin eli Caupungeihin / taicka majolihin/
nijn he panit cuille fairaita / ja rucoilit hän-
dä / etä he ainoastans hänenn waatteins pal-
teeseen saistit rusveta. Ja nijn monda cuin hän-
neen rupeis / parani.

Verf. 13. Olyllä! Oly paransi fairat / joistaist
te hullust ori Sacrament tehtien euolewaisteu ehdien.
Joca varammin yiddis endzettamam Magdalenan voi-
teri: sillä hän voiteli myös Christusta hautamixeri / Matt. 26:17

V. 52. Ymmärtänet se on / Sencaltaisist te goist / piti hei-
dän wahwilaman uscons / ja ei peltämän kópelitá.

VII. Lucu.

Jesus puhu Phariseusten kansa wanhimmiten sää-
dyistä/jotca he owt ottanet pitärens / unhottain Ju-
malan kastyt / v. 1. Opetta heitä/millä ihmisen saastute-
tan / v. 14. Tulusuans Thryxen ja Sidonin rajoihin / aut-
ta Grekin waimon tytären Perkelesit / v. 24. Tu-
le taas Galilean meren tygö / eusa hän paranda ciuroin/
joca myös myckä oli / v. 32.

Al hännen thygöns cocounsi Pha-
riseuret / ja muutamat Kirjanop-
penuista/jotca Jerusalemist tul-
let olti: Ja cuin he näti muuta-
mat hännen Opetuslapsistans yhteisillä / se
on pesemättömillä kastilla syöwän leipä / lai-
tit he sitä : Sillä ei Phariseuret eilä Juda-
laiset syö ellei he usein pese kastians / pitäin
wanhembaan säätyjä / ja cuin he Turulvakin
tulevat / ei he syö pesemätä. Ja he otit pal-
jo muutakin pitärens / cuin on:juomaastiain/
firviaastiain / ja waskiaastiain / ja pöytäin pese-
miset.

Sijte kyshit Phariseuret ja Kirjanoppe-
net hanellemixei sinun Opetuslapses wael-
la wanhembaan säädyis / mutta syöwät pese-
mättömillä kastilla leipä : Nijn hän sanoi
heille: Esaias on hyvästi teistä uleocullaisi-
sta ennustanut / nijcuin kirjoitettu on: Ed-
ma Ganssa cunnoidze minua huulilla / mu-
ta heidän sydämens on caucana minusta.
Turhan he minua palvelerat / opettain sitä
oppia / cuin on ihmisten kasthy. Te hyhätte Ju-
malan kasthy / ja pidätte ihmisten säädyt /
firviaastiain ja juomaastiain pesemisestä / ja
teettä monda minuta sencaltaista.

Ja hän sanoi heille: aiwa peräti te hyl-
ätte Jumalan kastyn / ja teidän säädyt te
pidätte / Sillä Moses sanoi: sinun pitä cu-
nioidzeman Isäss ja äitiäss / ja joca kiroile
Isäns ja äitiäns / hänenn pitä totisest euole-
man. Mutta te sanotta: jos jocu sano Isäl-
lens taicka äitillens / Corban / se on / Juma-
lalle on se annetti / cuin sinun olis pitänt
minulta tarperes saaman / hän teke hywin /
Ja nijn et te salli hänenn mitän tehdä Isällens
taicka äitillens : Ja ricotta Jumalan kastyn
teidän säädyillän / cuin te säätyänet olettä.
Ja sencaltaista te teettä monda min-
ta.

Ja hän

Christus
publis Pha-
riseuren
causa Isäss
säädyistä.
Esa. 29. 13.Exod. 20:
12.
Deut. 5: 16.
Ephes. 6: 2.
Lev. 20: 9.
Prov. 20:
20.

ANNO
Christi.
33+
Missa ib.
minen saa.
stacean.
March. 15:
10.

14. **G**A hän eudzui tygöns caiken Canssan ja sanoil heille: cuiuleat caicki minua ja ym- märtäkät. Ei mene ulco mitän ihmiseen/cuin hänén saastutta taita / mutta ne cuin ihmiseest tulerwat ulos/ ne saastuttarvat ihmisen. 16. Jos jollakin on corvat cuulla/ se cuulcan.

17. Ja cosca hän Canssan thö meni huonesen/ kysyt hänén Opetuslapsens häneldä tästä wertauresta. Ja hän sanoil heille: olettaco te- kin ngn ymmärtämättömät? ettekö vielä ym- märrä? että caicki cuin ulco mene ihmisehen/ ei se händä saastuta? Sillä ei se mene hänén sydämehens/ mutta wadzaan/ ja mene luon- nollisest ulos/ joca caicki ruat puhdistaa.

20. Ja hän sanoil: mitä ihmiseest tule ulos/ se saastutta ihmisen / Sillä ihmisten sydämist 22 tulerwat ulos pahat ajatuksit / hitorus / sala- wuoitus / miesappo / warcaus / ahneus / petos / wietelys / häpmättömys / pahan- suomus / Jumalan pilcia / coreus ja hullius. 23 Caicki nämät sisälä tulerwat ulos / ja saa- stuttarvat ihmisen.

24. **G**Im hän nousi/ ja meni sielä Tyrin ja Sidonin maan ärjyn/ ja meni huone- sen/ eikä sahtonut sitä fenellelän anda tieitä. 25. Ja ei hän tainnut euitengän sala olla/ sillä cohta cuin yri waimo cuili hänestä/ jonga wähä tytär saastaiselta hengeldä rjwattu oli/ tuli ja langeis hänén salcains juuren/ 26. Joca oli Gretiläinen/Syrophenisias sydy- nyaht/ ja hän rucoili händä ajaman pois Per- 27 keletä hänén tyttärestäns. Nyt Jesus sanoi hänelle: Salli ensin lapset rawita. Sillä ei ole se cohfullinen/ottaa lasten leipä/ ja 28 heittää penicoille. Hän wastaais ja sanoil hänelle: tosin HERRa/ syövät penicatkin 29 pöydän alla lasten muruista. Ja hän sanoil hänelle: tämän puhen tähden mene/ jo Per- 30 kele laxy sinun tyttärestäns. Ja cuin hän meni cottians/löysi hän Perkeleen lähteneri/ ja tyttärens macawan wuotes.

31. **G**A taas cuin hän laxy Tyrin ja Sidonin maan ärjästä/ tuli hän Galilean meren ingö/kymmenen Gaupungin maan ärten fe- 32 lidze. Ja he toit hänén tygöns cuuroin- joca myös myckä oli/ ja he rucoilit händä pa- 33 neman kätens hänén päällens. Ja hän otti hänén erinäns Canssaista / ja pisti sor- mens hänén corwtins/sylki ja rupeis hänén kieleens/Gadzahcain Tairvaseen/ huocais

ja sanoil hanelle: hephethah/ se on / aukene. Ja cohea aukenit hänén corwans / ja hänén fielens side pääsi wallallens / ja puhui sel- kiäst. Ja hän haasti heidän fellengän sano- 36 mast. Mutta jota enämin hän haasti/ sitä enämin he ilmoitit. Ja he siurest hän- 37 mästyit/sanoden: hyvästi hän caicki teki/cuu roit hän teki cuuleman / ja mykät puhuman.

Vers. 2. Yhteisillä) Lati eudzu sen phäri/ joca on eroitet- tu Jumalan palvelureen: Taas sitä wästan eudzui he sen yhteiseli/ joca saastainen ja sopimatoin Jumalan palvelureen oli. v. 11. Corban On uhri/ ja tärkimmäst sanottu: racas Isa/ mind ainan sinulle sen miezelläni: muuta se on Corban/ mind ainan sen paremmari hyödotyksi/ andain sen Jumalalle/ ja ei sinulle/ joca sinua myös enäminän autta. v. 22. Hullius/ Se on/ iltehs ja häpmättömys lähimäistäns wästan: nijn- cuin ne jotea coreudella/ ja ylpeydellä muita ylöncadzowat.

VIII. LUCU.

Jesus rukoili neljä tuhatta ihmistä ihmellisest/ v. 1. **S**phariseuxet anowat häneldä mercia/ waan se kiel- dan heildä pois/v. 10. Hän wara Opetuslapsians Pha- riseusten hapaturest/v. 14. Anda sokelle näköns Beth- saidas/v. 22. Tulusuans Cesareaan/ kysy hän Opetus- lastens usko hänestä/v. 27. Ilmoitta heille kärsimisens/ neuwoden hennä kärsimyreen ja tunnustunes lujana py- symän/ v. 31.

Jina päivinä / cosca sangen pal- 1. jo Canssa oli/ eikä ollut heillä mi- 2. stan syömist / eudzui Jesus Ope- 3. tuslapset tygöns / ja sanoil heille: 4. Minä armahdan Canssa: sillä he orvat jo colme päivää wipynet minun thönäni/ ja ei ole heillä mitän syömist/ Ja jos minä pää- 5. stan heidän minun thöni cottians syömatä/ 6. ngn he waiipuvat tielle: sillä muutamat oliv heistä cauka tulleet. Wastaasisi händä Opetus- 7. lapset: custa joci woi näitä rawita leitwillä 8. täsä erämaas? Ja hän kysyi heille: mondaco 9. leipä teilla on? he sanoit: seidzemen. Ja hän käsli Canssan istua atriodzemani maan päälle. Ja hän otti ne seidzemen leipä/ cuin hän kytänyt oli/ mursi hän ja andoi Ope- 10. tuslastens/ ja he panit Canssan eteen. Ja heillä oli myös wähä calaisita/ ja hän kytä/ ja käsli ne myös panda eteen. Nyt he sot- 11. ja rawittin. Ja he corsaisit tähket / cuin jaanet oli/ seidzemen coria muruja. Ja 12. nytä cuin sot oli liki/neljä tuhatta. Ja hän päästi heidän.

GA hän astui cohta Opetuslastens can- 10. sa hahcen / ja tuli Dalmanuthan maan ärjyn. Ja Phariseuxet tulit ja rupei- 11. sit häneldä kysymän / kinsaisit händä / pyy- ten häneldä mercia Tairvast. Ja hän huo-

March. 15:
32.

Jesus ruo-
ti 4.000 ih-
mista.

Pharise-
uxet anowat
mercia.
March. 1. 6:
1.

cais henges ja sanoit : mixi tāmā sucu merkia
pyytä : totisest sanon minā teille : Ei talle
13 fugulle ameta merkia. Ja hän jätti
heidän / ja astui taas hahteen / ja meni ylidze
meren.

Matt. 16: 5.

GAl he olit unohfanet otta leipä cansans /
Leikä ollut heillä enä cuin yxi leipä hahdes
15 myödäns. Ja hän läisti heittä / sanoden : cadzo-
cat ja carttacat Phariseusten hapaturest / ja
16 Herodexen hapaturest. Ja he ajattelit keske-
näns / sanoden : ei meillä ole leipä. Ja cuin
17 Jesus sen ymmärsi / sanoit hän heille : mitä te
kyseleitä / ettei teillä ole leipä ? ettäkö te wielä
yymärrä ? wieläkö teillä nyt on corvetti sy-
dän ? Silmät teillä on / ja et te näe / corvat
19 teillä on / ja et te cuule : Ettäkö te muista / cosca
minä wissi leipä mursin / wödelle tuhannelle
ihmiselle / cuinga monda täysinäistä coria te
20 silloin tähkeitä corvaisita. He sanoit : cari-
toistahymmendä. Ngn myös cosca minä ne
seidzemen mursin / neljällle tuhannelle / cuinga
monda täysinäistä coria tähkeitä te silloin cor-
21 vaisita ? he sanoit : seidzemen. Ja hän sanoit
heille : miret te siis yymärrä ?

GAl hän tuli Bethsaidaan ja he toit yhden
A solian / ja ruoilit händä / etä hän rupeis
23 haneen. Ja hän rupeis sen solian kätteen / ja
ulos wei hänne hyläst : ja sylli hänne silmäns /
ja pani kätens hänne päällens / ja kyssi hanel-
24 le / jos hän joutakin näkisi. Ngn hän cadzoit y-
lös ja sanoit : Minä näen ihmiset käystendele-
25 wän niin cuin minä puita näkisin. Sytte hän
taas pani kätens hänne silmäns päälle / ja
andoi hänne taas cadzoa. Ja se tuli para-
26 turi / ngn etä hän näki caicki selläst. Ja hän
lähettil hänne cotians / sanoden : alä hylään
mene / alä myös killengän tätä sellä sanoit.

Matt. 11: 23.
Lue. 9: 18.

GAl Jesus meni Opetuslastens cansa ni-
Shin kylyjn Cesarean thygä / joca cudzutan
Philippi. Ja hän kyssi tiellä Opetuslapsil-
leas / sanoden : kenengä sano wat ihmiset mi-
28 nun olewan ? He vastaisit : Johannes Ca-
stajan / muutamat Elian / muutamat Jongun
29 Propheetaista. Ja hän sanoit heille : kenengä-
stä te sanotta minun olewan ? Petari va-
staisit / ja sanoit hänelle : sinä olet Christus.
30 Ja hän haasti heittä killengän hänestä sano-
mast.

31 Ja hän rupeis heittä opettaman / ja sanoit :
ihmisen Poica on palio kärävä / ja hylytän
wanhimilda ja ylimmäisildä Papeilda / ja
Kirjanoppeneilda / ja tapetan / ja colmandena

päivänä hän ylösnouse : näin hän puhui tå-
män puhuen juhlisest. Ja Petari otti hänenn
thygäns / rupeis händä tuhteleman. Mutta
hän lđänsi idzens / ja cadzoit Opetuslastens
puoleen / muhteli Petarita / sanoden : mene
pois minun tykoni Satan / sillä et sinä ym-
märrä mitkä Jumalan orvat / vaan mitä ih-
misten on.

GAl hän cudzui thygäns Ganssanja Ope-
tuslapsens / ja sanoit heille : cuva minna
tahto seurata / hän kieldään idzens / ja otta-
can ristins päällens / ja seurataan minna. Sil-
lä cuva ilänäns tahto hengens hucutta mi-
nun ja Evangeliumin tähden / se hänne wa-
pahta : Sillä mitä se autta ihmistä / jos hän
voitais taiken mailman / ja sais sielullens
wahingon ? Eli mitä ihmisen anda sieluns
lunastuxxi ? Mutta joca häpe minna ja mi-
nun sanani täsä pahas ja syndises sugus / sitä
myös pitä ihmisen Posan häpemän / cosca
hän tule Isäns tunnias pyhäin Engelitten
cansa.

Ja hän sanoit heille : totisest sanon minä
teille : muutamat näistä / jotka täsä seisovat /
ei pidä cuolemata maistaman / sijhenasti cuin
he näkerät Jumalan waldacunnan voi-
malla tulewan.

Vers. 24. Puita) Hän näke wielä nyttimäist / niincuin
cosca jocu näte ihmisen caucana niincuin puun eli cannon. Ngn
on moös meidän alem tuta Christust / heikko / mutta setule aina
wahwemmar ja selwemäri.

IX. Lecu.

GJesus kircastetan heidän nähtens wuorella : hän opet-
tea heittä Elian tulemisest ennen heeran päivä / v. 1.
hänne eteens tuodan riwattu mykäldä hengeldä / jo ta
Opetuslapsen eti taitanet aja ulos : mutta hän aja / v. 14.
hän sano heille kärsimisestäns / ja neuwo heittä yximielisy-
teen ja nöyryteen / v. 30. Silloin sanotan hänelle yhdest /
joca teki ihmestä hänne nimeens / v. 38. Kästet heidän wält-
ta pahennusta / ja olla yximielisä / v. 42.

GA cuuden päivän peräst / otti
Jesus thygä Petarin ja Jaco-
bin ja Johanneren / ja wei heidän
cortialle wuorelle erinäns / ja hän
kircastetin heidän nähtens / Ja hänne waa-
tens tulit kylädwäri ja sangen walkiari niin-
cuin lumi / ettei yritän waaatten painaja taidaa /
ngn walkiari paina maan päälä. Ja heille il-
mestyi Elias ja Moses / jo tca puhelit Jesu-
ren cansa. Ja Petari sanoit Jesuarelle : Rabbi /
hyvä on meidän täsä ella / tehkämme tähän
colme maja / sinulle yxi. Moseselle yxi ja Elias
le yxi. Vaan ei hän tiennyt mitä hän puhui :
Sillä

Christuren
kircastam-
fest.
March. 17: 1.
Luc. 9: 28.

7 sillā he olt hāmmāstynet. Ja pilwituili ja warjois heita. Ja ãni tuli pilwest sanoden: Lāmā on minun racas Poican / ciuilcat hāndā. Ja cohta cuin he ymbārins eadzahdit/ ei he ketān nāhnet/ mutta Jesuren yrināns heidān cansans,
9 Cosca he menit alas vuorelda / kielst Jesus heidān fellengān nātā sanomast cuin he nāit / fishenasti cuin ihmisen Poica cuolleista 10 ylōgnousis. Ja he pidit sen sanan mielefāns / ja tutkeit festenāns / mitā se olis cuin hān sanoi: ylōsnosta cuollista. Ja he kysyt hānelle/ sanoden: mitā se on cuin Kirjanoppene sandowat: Elian pitā ensin tuleman:
12 Hān wastais/ ja sanoi heille: Elias tosin tule ensin ja toimitta caicki. Ja nqneuin on ihmisen Pojasta kirjoitetu/ hānen pitā paljo kārsmān / ja ylōnecadzottaman. Mutta minā sanon teille: Elias on tullut/ ja he teit hānelle mitā he taahdeit/nqneuin hānestā kirjoitetu olt.
14 Ja cuin hān tuli Opetuslastens tygō/ nāti hān paljo Canssa heidān ymbārillāns ja Kirjanoppene kyselēwān heilda. Ja cuin caicki Canssa nāt hānen / hāmmāstyt he/ ja wastan juosten terweit hāndā. Ja hān kysi Kirjanoppenuilda/ mitā te kyselittā kesse nān? Nqneuin hāt Canssan feast wastais/ ja sanoi: Nestari/ minā toin sinun tygōs poicani / olla on myckā hengi: Ja cosca hān rupe hānen kimpuuns / nqneuin hān repele hāndā / ja hān wahdu / ja kristele hambaitans / ja cuiwettu. Ja minā sanoin sinun Opetuslapsilles / etta he ajaisit hānen ulos / ja ei he woinet.
19 Nqneuin hān wastais ja sanoi: finā uscotoin sucucunda / cuinga cauwan minum pitā oleman teidān cansan / cuinga cauwan minā teitā kārfin / tuocat hāndā minum tygōni. Ja he toit sen hānen tygōns. Ja cohta cuin hengi nāt hānen / rewaits hān hāndā / ja langeis maahan ja kierittel hāndān ja wahdu. Ja hān kysi hānen Isālens: cuinga paljo aica sijste on / cuin tāmā on hānelle tullut? hān sanoi / lapsudest. Ja hān heitti hānen usein tuleen ja wesin / etta hān hucutais hānen. Mutta jos finā jota- lin woit / nqneuin armahda meidān pāállem ja auta meitā. Nqneuin sanoi Jesus hānelle: jos finā sen uscot / sillā caicki orvat uscotwaisille mahdollsiet. Ja cohta pojān Isā huusi it-

lein / ja sanoi: HERra / minā uscon / au- ta minun epāusoani.

Cosca Jesus nātā etta Canssa suoxi tygō/ nūhteli hān sitā saastaist henge / sanoden: finā myckā ja cuuroi hengi / minā kāstlen simua / mene ulos hānestā / ja ãlā enā hānen sisällens mene. Nqneuin se hengi parcui / ja repeli cowan hāndā/ ja ulos lāxi. Ja se tu- li nqneuin cuollu / nqneuin etta moni sanoi: hān on cuollut. Mutta Jesus tartui hānen kā- teens / ja nosti hānen / ja se nouisi. Ja cuin hān oli huonesen mennyt / kysyt hānen Op- etuslapsens hāneldā salaisest: mixemme woi- net hāndā aja ulos? Ja hān sanoi: tāmā lat ei taida millān muilla cuin rucourella ja paastolla ulosmennā.

Ja he lāxit fieldā ja waelsit Galilean lā- 30 Christuren
pidze / eikā tahtonet sitā fellengān sanoa. 31 tāsimisest
Nqneuin hān opetti Opetuslapsians / ja sanoi 32 Matt. 17:8
heille: ihmisen Poica ylōnannetan ihmisten kāsim / ja he kappawat hānen / ja cuin hān on tapettu / nqneuin hān colmandena pāirvānā 33 ylōsnouse. Mutta ei he ymmärtānet sitā 34 cuin hān sanoi: ja peltäistit myös hāneldā kysyā.

Ja hān tuli Capernaumij / ja cotona ol- 33 Opetusla-
les / kysi hān heille: mitā te tiellā kesse- 34 stenrihdast.
nān kyselittā? Mutta he swaikenit: sillā 35 Luc. 9: 22.
he olt kysenet kesskenāns / enca heistā suurin 36 Matth. 18:1
olis. Ja cuin hān istui / eudzui hān ne ca- 37 Luc. 9: 46.
ritoistakymmendā / ja sanoi heille: joca tahto 38
ensimāinen olla / sen pitā oleman caickei-
wymiesen / ja caickei palwelian. Ja nqneuin 39 hān otti yhden lapsen / ja asetti heidān kessel-
lens. Ja cuin hān otti sen syljns / sanoi 40
hān heille: Enca yhden taencaltaisen la-
psen corsa minun nimeni tāhdien / se corsa 41 minun / ja joca minun corsa / ei hān minua corsa / mutta sen joca minun lāhetti.

42 Vitta Johannes wastais hānelle / sa- 43
Inoden: Nestari / me nāimme yhden 44
sinun nimellās Perkeleitā ulosajawan / ja 45
ei hān seura meitā / ja me kielstā hāndā mei- 46
tā seuramast. Nqneuin Jesus sanoi: ei teidān 47
pitānyt hāndā fieldāmān: sillā ei kengān tee- 48
jotacuta woimallista thötā minun nimeni 49
cautta / joca cohta pahast puhi minusta. Sil- 50
lā joca ei ole meitā wastan / se on meidān can-
sam. Ja enca juotta teitā wesī picarilla mi- 51
num nimeeni / etta te oletta Christuren / toti-
fest sanon minā teille: ei hānelle suungan sitā
pidetā maramas.

pahennu-
rest.
March. 18:
6.
Luc. 17:1.
March. 5:
29. & 18:8.

Efa. 6:24.

Lev. 2:13.

March. 5:13.
Lue. 14:34.March. 19:
1.Christuren
wastaus
erotirjast.
Deut. 24:1.

42 Ja cuca yhden nytä wähimist / totta uscaltarvat minun päälleni / pahenda / parambi olis hänelle / jos myölyn kivi hänent caulaans ripustettu olis / ja mereen heitetty olis.

43 Os sinun kätes on sinulle pahennuxeri / ngn haka se pois / parambi on sinun käsi puolna elämähän menä / cuin sinulla olis caxi kättä ja menä Helvetti / qancaickiseen tuleen / Eusa ei heidän matons cuole / eikä tuli sammutea.

44 Ja jos sinun jälcas on sinulle pahennuxeri / haka se pois / parambi on sinun etiä onduriwana elämän menet / cuin sinulla olis caxi jälca / ja heitetäsin Helvetti / qancaickiseen tuleen / Eusa ei heidän matons cuole / eikä tuli sammutea.

45 Ja jos sinun silmä on sinulle pahennuxeri / ngn puhcais se / parambi on sinun silmäpuolla Jumalan waldacundan menä / cuin sinulla olis caxi silmä / ja heitetäsin Helveticin tuleen / Eusa ei heidän matons cuole / eikä tuli sammutea.

46 Ja jos sinun silmä on sinulle pahennuxeri / ngn puhcais se / parambi on sinun silmäpuolla Jumalan waldacundan menä / cuin sinulla olis caxi silmä / ja heitetäsin Helveticin tuleen / Eusa ei heidän matons cuole / eikä tuli sammutea.

47 Ja jos sinun silmä on sinulle pahennuxeri / ngn puhcais se / parambi on sinun silmäpuolla Jumalan waldacundan menä / cuin sinulla olis caxi silmä / ja heitetäsin Helveticin tuleen / Eusa ei heidän matons cuole / eikä tuli sammutea.

48 Sillä caicki pitä tulella suolattaman / ja jocainen ubri pitä suolalla suolattaman. Suola on hyvä / mutta jos suola tule maustomaksi / millä te sen höystätte? pitätkä idze teisänne suola / ja rauha teidän keskenän.

Vers. 49. Suolattaman) Vanhas Testamentis caicki ubrit suolattin / jo jocaidesta ubrista jocatin poltertin. Sen Christus tähän hengellisest soritta / se on / Evangeliumin opilla / niincuin tulella ja suolalla / pitä wanha Adam / se on ihmisen paha fisu / asetetuki ja suolaturi tuleman / cuhunga eise oppi tule / fishen casrawat madot / se on / sijnä on paha tundo. Janin / cuin suola leika / nju tarwitan kärsimys ja rauha / niincuin Christus tässä tässä.

X. Lue.

Jesus wasta kysymyseen paricunnan eros / v. 1. Oita lapset tygöns ja siuna heitää / v. 12. wasta myös rickan nuorucaisen kysymyseen hyvästä törstää / v. 17. Nijn myös Petarita / nijden valcast / jotta Christuren tunnustuxen tähden jocatin törstää / v. 28. Sano taas heille hänent käräsimisestäns / v. 33. Zebedeuren pojat anowat / etiä he pandat / sin ylimmäistä hänent waldacunnasans / josta minuit napi / sevat : mutta hän neuwo heitää nöhyteen / v. 35. Jerichon teillä anda hän sotialle ndkyns. v. 46.

1. A cuin hän fieldä läxi / tuli hän Judan maan ärille / sen maacunnan cautta / joca on sillä puolella Jordaniin. Ja Lansas coonnu taas hänent tygöns / ja niincuin hän oli tottunut / nijn hän taas opetti heitää.

2. Ja Pharisexret tulit ja kysit hänelle : sopio miehen waimons hyhäitä kiusaten hän-3 dä. Mutta hän wastaan sanoi heille : cuin-4 ga Moses teille lässi? He sanoit: Mo- ses salli erotirjan kirjoitta ja eroitta,

Jesus wastaan sanoi heille : teidän sydämen cowuden tähden kirjoitti hän teille sen lä- styn. Mutta luonnon algusta on Jumala heidän luonut miehet ja waimori. Seitähden pitä ihmisen eriämän Isästääns ja äiti- stääns / ja pitä idzens waimoona sydämän / ja ngn tulevat caxi yhderi lihari. Ja ei he ole sellen caxi / mutta yri liha. Mitä siis Ju- mala on yhten sorittanut / ei ihmisen pidä sitä eroittaman.

Ja hän Opetuslapsens kysyi taas co- tona sittä asiasta. Ja hän sanoi heille : jo- ca hänens eroitta waimostans / ja nai toisen / se teke huorin händä wastaan. Ja jos wai- mo eriä miehestääns / ja huole toiselle / hän te- ke huorin.

Ja he toit hänent tygöns lapsia / etiä hän heihin rupeis. Ngn Opetuslapset näh- telit heitää / totca nytä toit. Cosca Jesus sen- näki / näkästy hän / ja sanoi heille : salicat lasten tulla minun tygöni / ja alkätkä fieldätkä heitää : sillä sencaltaisten on Jumalan wal- dacunda. Totiseest sanon minä teille : jo- cainen cuin ei Jumalan waldacunda ota niincuin lapsi / ei hän suungan sinne tule. Ja hän otti heitää syljins / ja pani käsens heidän päällens / ja siuna heitää.

Ja cuin hän tielle lähtenyti oli / tuli yri suo-sten / cumarsi händä kysyi hänelle ja sanoi : hyvä Nestari / mitä minun pitä tekemän / etiä minä qancaickisen elämän perisin? Ngn Jesus sanoi hänelle : miris sanot minun hy- växi? Li kengän ole hyvä / mutta ainoaa Jumala. Kylläks käsityc tiedät : Alla tee huorin / älä tapa / älä warasta / älä wäärä to- distust sanot / älä viettele / cumioita Isässä ja äitiässä. Se wastaan / ja sanoi hänelle : Ne- stari / nämätkä caicki olen minä pitänyt hamast minun nuorudestan. Mutta cosca Jesus kadzahdi hänent päällens / racasti hän händä / ja sanoi hänelle : yri sinulta puuttu / mene ja myy caicki mitä sinulla on ja anna waiwai- sten / ja sijnä saat tarvaran Taiwas / ja tule minua seuraman / ottain risti. Mutta hän tuli sittä puhesta murhelliixeri / ja meni pois murehisans : sillä hänellä oli paljo tarvarata.

Ja cuin Jesus kadzahdi ymbärins / sa- noi hän Opetuslapsillens : cuinga thö- läst rickat tulevat Jumalan waldacun- dan. Mutta Opetuslapset hänimäistä hänent sanastans. Ngn Jesus taas wa- staken sanoi heille : rickat pojat / cuinga thöläs

ANNO
MUNDI
4004.

Gen. I: 27;
Gen. 2:24;

I. Cor. 6:16.
Eph. 5:31.
I. Cor. 7:10.

Matth. 5:
32. 19:9.
Luc. 16:18.

13 Christus
otta lapset
tygöns ja
siuna heitää.
Matth. 19:
13.
Luc. 18:16.

Matth. 19:
16.

Exod. 20:
14.
Deut. 5:18.

Rickan en-
työläks tul-
la Taiwas
waldacun-
dan.

thyolás on myden tulla Jumalan waldacum-
dan / jotta tarvaroihins uscaldarvat. Huo-
kiambi on Camelin kahdā neulan filmán lá-
pidze / cuin rickan Jumalan waldacundan.
Mutta he ihmetselit wielä sijte sangen sun-
rest keskenäns/sanoden: cuca taita autuari
tulla? Ngn Jesus cadzahfi heidän päällens/
ja sanoi: ihmisten tykönä on se mahdotoin/
mutta ei Jumalan tykönä: sillä caicki
cappalet oivat Jumalan tykönä
mahdoliset.

Min Petari rupeis sanoman hänelle:
Icadzo/me olemma caicki ylönandanet/
ja seurannet sinua. Jesus wastais/ ja sa-
noi: totisest sanon minä teille: ei ole ken-
gän / joca jätti huonens/ taicka weljens eli
sisarens/ taicka Isäns eli äitiins/ taicka wai-
mons eli lapsens/ taicka peldons/ minun ja
Evangeliumin tähden. Ellei hän saa jäl-
lens myt tällä ajalla satakertaisest huoneita
ja weljia / sisarita ja äitiä / lapsia ja peldo-
ja / vastointäymisellä / ja tulerwaises mail-
mas tjancaicisen elämän. Mutta mon-
da ensimäistä tule jälkimäisesti / ja jälkimä-
istä ensimäisesti.

Jä he olit tiellä menemäs Jerusalemiin/
ja Jesus kävi heidän edelläns / ja he
hämästähit / ja seuraisit händä ja peltä-
sit.

Ja Jesus otti taas ne caritoistakymmen-
dä thygöns / ja rupeis heille sanoman / mitä
hänelle tapahsurva oli. Cadzo/me menem
ylös Jerusalemiin / ja ihmisen Poica ylön-
annetan Pappein päämiehille ja Kirjanop-
penville / ja he duomidzervat hänен cuole-
maan / ja ylönandarvat pacanoille. Ja
he pilkeawat händä / ja pierewät hänä ja
solkewät hänä päällens ja tappawat hän-
nen / ja colmandena pääwänä hän ylös-
nouse.

Jä tuli hänä thygöns Jacobus ja Jo-
hannes Sebedeuren pojat / sanoden:
Mestari / me tahdomma / ettsämeille tekis-
sit mitä me anomma. Hän sanoi heille:
mitä te tahdotta minua teillen tekemän?
He sanoit hänelle: Anna toisen meistä
istua sinun oikialla / ja toisen wasemalla
puolellas sinun cunniasas. Jesus sanoi
heille: et te tiedä mitä te anosta/woitteco juo-
da sen Galkin/ cuin minä juon: ja sillä Ga-
stella castetta/jolla minä castetan? He sanoit:

woimma. Sanoi Jesus heille: sen Galkin-
tofin te juotta / jonga minäkin juon: ja sillä
Castella te castetan/jolla minäkin castetan:
Mutta istua minun oikialla ja wasemalla
puolellani/ ei ole minun andamisellani/ mut-
ta se tapahdu niille / joille se valmistettu on.

Jä cuin ne hymmenen sen cuulit / rupei-
41 March. 202
24.

Sit he nárkäthymän Jacobin ja Johan-
nexen tähden. Mutta cosca Jesus cudzui
heidän thygöns / sanoi hän heille: te tiedätte
että mailmaiset päämietet hallidzervat / ja
ne jotta woimalliset oivat heidän seasans /
ntyllä on walda / Mutta ei myy pidä oleman
teidän keskenän / waan joca teidän seasan
tahto suurin olla / sen pitä teidän palvelian
oleman: Ja joca feistä tahto olla ensimä-
nen/ hänänen pitä caickein orja oleman. Sillä
ei ihmisen Poica ole tullut palvelda / mutta
palveloleman / ja andaman hengens luna-
sturexi monen edestä.

Jä he tuli Jerichoona. Ja cuin hän
läri Jerichost / ja hänänen Opetusla-
psens / ja sinuri joutko Ganssa. Ngn istui
tien ohes yxi sokia Bartimeus Zimein poi-
ca / ja keräis. Ja cosca hän cuuli että se oli
Jesus Nazaretit / rupeis hän huutaman ja

sanoman: Jesu Davidin Poica / armah-
da minua. Ja moni nukkeli händä / ettsä
hän olis ollut ämeti. Mutta hän huusi
itä enämin: Davidin Poica / armahda

minua. Ja Jesus seisatti ja käski cudzua
händä. Ja he cudzuit sen sokian / ja sanoit
hänelle: ole hyvällä mielessä / nouse / hän
cudzu sinua. Ngn hän heitti pois waartens

yldäns / nousi / ja tuli Jesuxen thygö. Ja Je-
sus sanoit hänelle: mitä tahdot / ettsä minä
sinulle tekisin? Sokia sanoit hänelle: Rab-
boni / ettsä minä saisini näkyti. Jesus sanoi

hänelle: mene / sinun uscos teli sinun terve-
xi. Ja hän sai cohta näkyns jällens / ja seu-
rais Jesusta tiellä.

Ver. 18. Ei ole tengän hovaa) Jumala on ainoo hyvä
ja wanhuscas: mutta caicki ihmiseet oivat syndiset luonnotans/
ja tämä on sanottu Phariseuria wastan / jotta luulit ihmiset ole-
wan myy hyvät luonnotsta / ettsä he woisit täytä Lain: sic teili
myös tämä nuorucamen. v. 21. Yksi sinulta puuttu) Se on/
Sinulle on se caiketi turha: sillä sinä tahdot olla hurcas / ja et
tahdo luopua tarvarastas minun tähentei / ettsä tahdo minun can-
sani jötäin kärssiä. Sentähden on Mammona tosin sinun juma-
las / jongas parembana pidät cuin minun. v. 30. Thti tällä ajal-
la) Se on: Joca huonens hohja Christuren tunnusturen tähden/
hän otetaan wooroin Christilliseen seuracundaan / ja saa useomat-
tomauk wohine edest / jotta hän on hyhannyt / monda sata sisarta
ja welje Christures: Nyneui Christus sen idze selitää/March. 12:
50. Ja yelidoins edest saa hän uscon / joca aina enäne / jonga hedel-
mä on ijancaickinen elämä. v. eod. Vastointäymisellä) Joca u-
sco / hänänen pitä kärssimän waino ja wiha / ja aldiri andaman caicki.
Ja hänelle on cuitengia kyllä / ehtä cuhunga hän joutu / ja löptä J-
sän / sisaren / welen / lapset / maan / enä cuin hänidä taita pois
tulla.

X I. Lucu

Sesus tuldians Jerusalemijn / lähetä nouaman Asurvarsa / ja aja fillä Jerusalemijn / v. 1. Mene ehtona Bethaniaan. Toisna huomena mensesäns Eau-pungijn / kiro sicunapuuta / nijn etea se cuiwettu / v. 11. tule sittre Templijn / ja aja sielä ulos caupidziat Templis / v. 15. Opetta Opetuslapsillens rucouyen woimasta / v. 19. Taas colmandena pääwoänä tuldians Jerusalemijn / kysywt hanelä Phariseuret / millä woimalla hän näitä catelia reke / v. 27.

Matth. 21: 1.
Luc. 19: 29.

Si Al cuin he lähestyt Jerusalemi / ja tulit Bethphageen / ja Be-thanian Ollymäen thygö / lähetti hän tarsi Opetuslastans / ja sa-noi heille: Mengät kylään / joca on teidän edesän / ja te löydätte cohsta tuldian warsan sidottuna / songa pääslä ei yritän ihmisen istumut ole / päästääkä se / ja tuocat tanne, ja jos jocu kysy teille: mixi te sen seette? nijn sanocat: HERKA sitä tarwidze / ja cohsta hän laske hänien tanne. Nijn he menit / ja löysit warsan sidottuna ulcona orwen thyländien haaras / ja he päästöt hänien. Ja mitamatt niistä / joteca siellä seisoi / sanoit heille: mitä te warsa päästätte? Mutta he sanoit heille / nijncuin Jesus oli käskenyt. Nijn he salleit heidän. Ja he toit warsan Jeesuren thygö / ja heitit waattens hänien päällens / ja hän istui sen päälle. Mutta moni hajotti waattens tielle / ja mitamatt carseit oxia puista / ja hajotit tielle. Ja joteca edellä kä-wit / ja myös seuraasit / hunsit sanoden: Hosiamma / kysetty olcon se / joca tule HERKran nimeen: kysetty olcon Davidin meidän Isämäwaldacunda / joca tule HERKran nimeen: Hosiamma corkeudes.

Ioh. 12: 14.

Christuren
wijmeinen
matcusterus
Jerusale-
mijn.
Psal. 118:
26:Matth. 21:
10.
Luc. 19: 45.Matth. 21:
19.Jesus aja
ulos cau-
pidziat
Templist.

Ja HERKA meni Jerusalemijn / ja Tem-plijn / ja cuin hän caicki cadzeli / läri hän ehtona Bethaniaan cahdentoistahymmenen kansa. Ja toisna pääwoänä / cosca he Bethania-sta läris / isois hän. Ja näki taambana sicunapuuta / tosa olit lehdet / nijn hän meni lähes / jos hän jotalin hänestä löytänyt olis. Ja cuin hän tulisi sen thygö / ei hän muuta löy-nyt cuin lehdet: Sillä ei ollut wielä sicunain aita. Ja Jesus sanoit sicunapuulle: alkön tästedeskän kengän sinusta syökö hedelmästä qancaickisest. Ja hänien Opetuslapsens cuulit sen.

Ja he tulit Jerusalemijn. Ja Jesus me-mi Templijn / ja rupeis ajaman ulos caupidzioita ja ostaata Templis ja waihettajain

pöydä / ja kyhysten myysäin istuimet hän-culisti. Li hän myös sallinut jongun can-da jotalin Templin läpidze. Ja hän opeti / ja sanoit heille: eikö kirjoitettu ole? minun huonen pitä euuzzattaman Rucous huo-nexi caikelle Lassalle / mutta te olettä sen-tehnet ryövärein luolari.

Ja Kirjanoppenet ja Pappein päämiehet cuulit sen / ja edzeit händä hucuttarens / sillä he peltäisit händä / etta caicki Lassala ihmetseli hänien oppians.

Ja ehtona / meni Jesus ulos Caupungi-sta. Ja cuin he huomeltaan ohidzelä-wit / näit he sicunapuun cuiwetuxi juuri-nens. Ja Petari muisti / ja sanoit hänelle: Rabbi / cadzo se sicunapu / totas kiroisit / on cuiwettumit. Nijn wastais Jesus ja sa-noi hänelle: uscoca Tumalan pääsle. To-tisest sanon minä tielle: jocainen cuin tälle vuorelle sanois / nouse ja cuulisti mereen / elä epäile sydämesäns / mutta usco sen tapah-tuvan cuin hän sano / nijn hänelle tapahstu mitä hän sano. Sentähden sanon minä tielle: mitä te rucollen anotta / se uscoca teidän saawan / nijn se tapahstu tielle: Ja cosca te seisotta ja rucolleetta / nijn andexian-dacat / los tielle on jotalin jotaacuta wastan / etta teidän Isän / joca on Taiwahis / annais myös andexi teidän ricoren.

Jos et te andexiamma / ei myös teidän Isän joca on Taiwahis / anna andexi teidän ricoritan.

Ja he tulit taas Jerusalemijn / ja cuin hän läwelä Templis / tulit hänien thygöns Pappein päämiehet / Kirjanoppenet / ja wanhimmat / ja sanoit hänelle: Millä woimalla sinä näitä teet? ja cuua andoi sinulle sen woiman / etta näitä teet? Jesus sanoit heille: wielä minäkin teildä jotalin kysyn / wastacat siis minua: nijn minäkin sanon tielle / millä woimalla minä näitä teen. Jo-hanneren Laste / olico se Taiwast eli ihmislä? wastacat minua. Nijn he ajattelit le-skennäns / sanoden: Jos me sanomma: Tai-wast / nijn hän sano: Mixet te siis händä usconet? Mutta jos me sanomma: ihmislä / nijn me pelläimme Lassala: sillä caicki pidit Johanneren totissa Prophetana. Ja he wastaisit / sanoden Jeesuelle: En me tie-dä. Ja Jesus wastais / ja sanoit heille: en minä myös sano tielle / millä woimalla minä näitä teen.

Vers.

Esa. 56: 7.
Ier. 7: 11.Marth. 21:
20.Marth. 21:
20.Marth. 21:
20.Marth. 7: 7.
Luc. 11: 9.
Matth. 6:
14.
Syr. 28: 2.Marth. 7: 7.
Luc. 11: 9.
Matth. 6:
14.
Syr. 28: 2.Phariseu-
sten kysy-
mys Chris-
tustelle.
Marth. 21:
25.
Luc. 20: 1.Marth. 21:
28.

Vers. 10. Hosanna) Se on: onni ja autius Dawidin Pojalle: Nijneun tapa on Cuningaille tolwotta onne heidän eruunttaisaans. 2. Reg. 11:12. Ja nämä sanat ovat oitetut 118. Dawidin Psalmist / 25. versust.

XII. Eucu.

Esus sano wertauxen Wijnamden miehistä / jocta Tapoit Isändäns palveliat ja hänens poicants / v. 1. Wasta kysymyseen werorahast / v. 13. Ja Saduceusten kysymyseen ylösnousemisenest / v. 18. Ja Kirjanoppennuica ylimmäisest Lain käsyst / v. 28. Kysy heille wooroim / fe. nen Poica Christus on / v. 35. Uihrele Pharisesten yl. peytä ja ahneutta / v. 38. ylistä töyhän lessken uhria / v. 41.

A hän rupeis heille puhuman wertauxilla: yxi ihmisen istutti rotnapuita / ja pani aidan sen ymbärrins / ja caiwoi cuopan / ja rakensi tornin / ja pani sen tuorolle wijnamden miehille / ja matkusti muille maille. 2. Ja cosca aica tuli / lähettil hän palvelians rotnamden niesten thygö / ottaman hedelmä 3. wijnamden miehildä. Mutta he otte hänens kynni / hosuit hänens ja lähettil hänens thyjänä. Taas lähettil hän heidän thygöns toisen palvelian / jonga päään he kiwillä särjät ja lähettil hänens pois pilcastuna. Ja hän lähettil taas toisen / sen he tapoit: ja monda munita / munitamat he hosuit / ja munitamat tapoit.

A hänellä oli vielä ainoa poica / jota hän racasti / sen hän wjmein lähettil heidän thygöns / sanoden: he carkkarvat minun poicani. Mutta rotnamden miehet sanoit kessenäns: tämä on perillinen / tulcat / tappacan händä / nijn perindö idä meille. 8. Ja he otte hänens ja tapoit / ja heittil hänens ulos wijnamdestä. Mitästä wijnamden Herrä on tekevä? Hän tule ja hücka ne wijnamden miehet / ja anda wijnamden muille. Ettelö te ole lukanet täitä kirjoitust: se kiwi jonga rakendajat ovat hyljämet / se on tehty nurckali-weri. Herra on tämä tehty / ja on ihmellinen heidän silmissäm. Ja he edzeit händä kynniottarens / ja pelläistit cuitengin Canissa. Sillä he hymmärsit / että hän heitä vastan tämän wertauxen sanonut oli. Ja he jättit hänens ja menit pois.

A he lähettil hänens thygöns munitamat Pharisest ja Herodianest / solmen man händä sanotsa. Ja he tulit ja sanoit hänelle: Nestari / me tiedämme / että olet wa-

ca / ja et tottele ketän: sillä et sinä eadzo ihmisien muoto / mutta opetat Jumalan tien totudes. Ongot se oikein / että me annamme Keisarille weron / taicka ei? Pitäkö meidän andaman / taicka ei? nijn hän tiesi heidän carvaluxens / ja sanoit heille: mutta te kisatte minua? Euocat minulle raha nähdäreni. Ja he toit. Nijn hän sanoit heille: kenengä on tämä curva / ja pääslekirjoitus? He sanoit hänelle: Keisarin. Nijn Jesus wastais ja sanoit heille: andacat Keisarille se cuin Keisarin tule / ja Jumalalle se cuin Jumalan tule. Ja he ihmetti händä.

A hänens thygöns tulie Saduceuret / jocta ei sano olewan ylös nousemista / ja kysyti hänelle / sanoden: Nestari / Moses kirjoitti meille: Jos Jongun veli cuolis / ja jättäis waimon / ja ei lapsia / nijn hänens weljens pitä ottaman sen waimon / ja saattaman weliessens siemenen. Seidzemen welse ovat olleet / ja ensimäinen otti waimon / ja ei jättänyt cuoltuans hedelmäitä. Ja toinen otti hänens / ja cuoli / ja ei hängän jättänyt hedelmäitä. Nijn myös colmas / ja hänens otti caicki seidzemen / ja ei jättänet siemenda. Caickein wjmein cuoli se waimo. Cosca sijis he ylösnousemises ylösnousewat / kenengä heistä se waimo pitä oleman? Sillä seidzemen pidit sitä waimo. Ja Jesus wastaten sanoit heille: te exhyte: sillä et te tiedä Kirjoiticia / eikä Jumalan woima. Cosca he cuollusta nousevat / ei he nai / eikä huole / mutta ovat nijneuni Engelit Tairvasa. Mutta he cuollusta että herätetään / että hō te ole lukanet Moseren Ramatus / cusinga Jumala pensas hänelle puhui / sanoden: Minä olen Abrahamin Jumala / ja Isaachin Jumala / ja Jacobin Jumala / Mutta ei hän ole cuollutten / waan elävitten Jumala / sentähden te suurest exhytte.

A cuin yxi Kirjanoppennista tuli / ja cunli heidän kyselevän kessenäns / ja naki että hän hyvästi wastais heittä / kysyi hän haneldä: Luca on caickein suurin käsity? Jesus wastais händä: tämä on caickein suurin käsity: Suurele Israel / HERRA heidän Jumalam / on ainoa Jumala / Ja sinun pitä racastaman sinun HERRAS Jumalatas / caikesta sinun sydämestäks / ja caikesta sinun sielestäks / ja caikesta sinun mielestäks / ja caikesta sinun vuolestäks. Edunä on suurin käsity.

Sadu-
ceusten kysymys ylösnouse-
misenest.

March. 22:8
Rom. 13:7.

Luc. 20:27.

Deut. 25:5.

Exod. 2:6.

Hymmä-
fest Lain
käseyst.
Matt. 22:5
35.

Deut. 6:4.

31 Ja se toinen on tāmān caltaimen: sinum pitā racastaman sinum lāhimmäistās nūncuin idze sinias. Ei ole nāitā suurembata kōshā.

32 Ja Kirjanoppennit sano hānelle: Nestari/ sinā olet totisest oikein puhunut/ yxi on

33 Jumala / ja ei ole toista paidzi hāndā. Ja racasta sitā caikesta sydämestā / ja caikesta ymmärryrestā / ja caikesta sielusta / ja caikesta māestā / ja racasta lāhimäistā nūncuin idzens / se on enā cuin caicki polttouhrit / ja muut uhrit. Cosca Jesus nāki/ ettā hān toimelisest wastais / sano hān hānelle: et sinā ole caucana Jumalan valdacumasta. Ja ei tohtinut kengän sittie hānelle enāmbatā kōshā.

35 A Jesus wastais / ja sano opettain Templis: cuinga sanowat Kirjanoppenet Christuren olewan Davidin Pojan?

36 Sillā David sano idze Pyhān Hengen cautta: HERKra sano minun HERkalleni / istu minun oikialle kādelleni / sihenasti cuin minā panen sinum whollises sinum jalcais astinlaudari. Sijnd David eudzu hānen HERkaxens/ cuingast hān on hānen Poicans? Ja paljo Lantissa cuuli hāndā mielellans.

38 A hān opetti heitā / ja sano heille: cattacat teitān Kirjanoppennista/ jota pitkissä waatteisa kāhyvät / ja andowat mielellans heitāns Turulla tervehtā. Ja mielellans istuwat ylummäistā coourisa / ja ensimäisis siots eholis. Jotca syowat lestein huonet / ettā he cuuwan rucoilevat. Nāmat saarvat sitā rascamman cadoituren.

41 A cuin Jesus istui uhriarcun cohalla / ja cadzeli cuinga Lantissa pani raha uhriarcun. Ja monda ricasta panit paljon. 42 Nijn tuli yxi kōphā lessi/ ja pani caxi ropoja / 43 ne tekevat yhden cuusinaisen. Nijn hān eudzui Opetuslapsens thygōns / ja sano heille: totisest sano minā teille: tāmā kōphā lessi pani enāmmān uhriarcun/ cuin caicki ne jota siha panit: Sillā he oivat caicki pannet sitā/ cuin heillä l̄jari oli/mutta tāmā on hānen kōphydestāns / mitä hānellä oli / caiken hānen taavarans pannut.

Vers. 43. pani enāmmān) Christus lute meidān thōmuseon ja rackauden jälken meidān lāhimmäisem cohtan / 2. Cor. 8: 7. ja 12. ettā sillā on suurembi rackaus / joca anda caicki mitä hānellä on / cuin sillā joca anda suurest tarvarast: Etole cuuten gan Jumalan tahti / ettā meidān pitā sengin andaman/ cuin me idze tollā hōwin tarvidzemme: Nijn cum Paulus opetta Co. rimheritā / 2. Cor. 8: 13.

XIII. Lucii.

Yhteisāns Templist / julgista Opetuslapsillens Jerualem hāwityren/ ja wijmeisen pātwān / v. 1. Jonga merkit ovat wādrāt Christuret / v. 3. sodat ja tuusat / v. 7. Christityn waino ja eripuraissus / v. 9. Hāwityren canhissus pyhāsā sisä / v. 14. Wādrāt Prophetat / v. 21. Luonnon muutos/ ja ihmisen Pojan merkkipilwissä / v. 24. Silloin pitā Christityn iloidzeman / walwoman ja rucoleman / v. 28.

SA A cuin hān meni ulos Templist / sano yxi hānen Opetuslapsi stans: Nestari/ cadzo/ mingāmuotoiset kīvet / ja mingācaltaiset rakennuxet ovat nāmat? Ja Jesus wastaten sano hānelle: nāetkōs nāmat sunret rakennuxet? Eināistā jätetä kīve kīven pāalle/ iota ei sārjetā.

SA A cosca hān istui Ollymāella / Templin / Cohdalla / kysyt hāneldā erinomattain Petari ja Jacobus ja Johannes ja Andreas/ sanoden: Sanos meille cosca nāmat tapahsurvat? Ja milā merkki on / cosca nāmat caicki pādetetā? Nijn Jesus wastaten rupeis heille sanoman: Cadzocat / ettei jocuteitā petā: sillā monda tulevat minun nimēni/ sanoden: minā olen Christus/ ja pettāwāt monda.

Mitta cosca te cuuletta sotia / ja sotain sanomita / nijn alkāt peljätkö: sillā ne pitā tapahuman / waan ei cohta loppuole. Lantissa carca Lantissa wastan / ja waldacunda wastan. Ja maan jāristyret pitā oleman jōcaidzes paicas / ja tule nālkā / ja pelgot/nāmat ovat murehten algut.

Mitta carwahfacat teitān: sillā he ylönanda wat teitān: sillā he ylönanda wat teitān Rastupqñ ja Synagogqñ. Ja te pieretān ja johtdatetan Pāzmiesten ja Tumingasten eteen minun tāhteni / heille todisturexi. Ja ennen pitā saarnataman Evangeliumi caikesa Lantissa.

Cosca he nijn teitā wiewvat ja ylönandawat / nijn alkāt murehtico / mitä teidān puuhuman pitā / alkāt myös ennen ajatelco / waan mitä teille sillā hetkellä annetan/ se puuhucat: sillā et te ole / jotca puhuwat / waan Pyhā Hengi. Nijn on weli ylönandawa weljens cuolemaan / ja Isā poicans / ja lapsset carcasvat wanhembitans wastan / ja saattawat heitā cuolemaan. Ja caicki wihiwat teitā minun nimēni tāhdien / waan jotca phys leppum asti / se tule autuari.

Matth. 24: 1.
Luc. 21: 5.
Luc. 19: 44.

Christuren
ennuostas
wijmeisest
duomiost.
Eph. 5: 6.
2. Thess. 2:
3.*

Sen meritt.

Math. 16:
19.
Luc. 12: 11.
& 21: 14.

14 **H**in cosca te saacta nähdå häwityren
cauhisturen/josta Daniel Prophetan
cautta sanottu on/seisowan cusa ei sopis/
(joca sen luke hän ymmärtäkön) filleim jote
ca Judeas orvat/ne paetcan vuorille. Ja
joca caton päällä on/ alkön astuko alas huo
nen/ ja alkön mengö jotakin hakevan huo
nestans. Ja joca pellolla on/ alkön palais
con qdnen jälken/ cuin hän tacans jätti/ ot
taman hännei waatettans. Voi wastoim
olewaista ja imettäväistä nijnä päävina.
Mutta rucoilecat/ ettei teidän packon tapah
duis talvella. Sillä nijnä aicoina pitä o
leman sencaltainen waiswa/ ettei ole ollut
luonnon algusta/ cuin Jumala tähän asti
luonut on/ eikä tulewaolet. Ja ellei HER
ra lyhennäis nijä päävina/ nijn ei yriskän
ihminen tulis wapahdexi. Mutta walit
tiden edhden/ joca hän on walinnut/ ly
hensi hän ne päävät.

21 **A**i jos jocu silloin sano teille: Cadzo/
Acasa on Christus/ taicka siellä on Chri
stus/ nijn allät uscoco. Sillä wääräät
Christuret ylösnousevat/ ja wääräät Pro
phetat/ joca mercia ja ihmeitä telewät/
walituita pettäxens/ ios mahdolinien olis.
23 Mutta carvahcat/ cadzo/ minä olen teille
caicki jo ennen sanonut.

24 **H**Uta nijnä päävina/ pitä Aluringon
Tämän waiwan jälken pimenemän/ ja
Cuin ei anna waloans. Edhet putowat
Taiwahast/ ja Taiwan woimat syötän. Ja
silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan
tulerwan pilvis suurella woumalla ja cu
niolla. Ja silloin hän lähettilä Engelins/ ja
coco walittuns neljästä tuulesta/ hamast
maan lopusta/ nijn Taiwan loppun asti.

28 Mutta sicunapuista oppicat weraus/
cosca hännei orans tuor hiiwat/ ja lehdet
puhkevat/ nijn te tiedätte etikä suvi on lás
nä. Nijn myös te/ cosca te nähmät näette
tapahuwan/ nijn tietköt etikä se on lásnä jo
owen edes. Totsfest sanon minä teille: ei
tämä sucucunda huci ennen cuin caicki nä
mät tapahuwat. Taiwan ja maan
pitä hukuman/ mutta minun
sanani ei pidä hukuman. Mutta
sillä pääwästä ja ajasta ei tiedä lengän/ ei
Engelitän joca orvat Taiwahas/ ja ei
Poikacan/ waan ainoa Isa.

33 **A**lvahtacat/ valvocat ja rucoilecat/ sil
lá et te tiedä cosca se aica tule. Nijnentin
ihminen/ joca muille maille waelsi/ jätti huo
nens/ ja andoi paltveliains haldun/ ja cul
lengin hännei asearens/ ja käsli Owen war
tian valwo. Nijn valvocat sis/ sillä et
te tiedä cosca huonen Herra tulewa on/
ehtona taicka puoli yönä/ eli cucoin laulais
eli huomeneldain. Ettei hän äkijä tulis/
ja löydäis teitä macamast. Mutta minä
minä teille sanon/ sen minä myös caikille sa
non/ valvocat.

Vers. 14. Häwityren cauhisturen) Lue Matth. 24: 15. seli
19 s.

Matth. 15:
14.

Haimo wotele Christuren. Bethanias/v. 1. Judas
rupe ajatteleman/ cuunga hän hännei pettäis/v. 10.
Jesus lähettilä walmistaman idzellens Jerusalemis/cusa
hän syö Pääsiäis lambar. v. 12. Säädä eholsen/v. 22.
Mene Krydimaahan rucoileman/v. 32. Petetän Ju
dalda/ wiedän sangittuna Caiphan tygö/v. 42. Cusa
hän cuullan ja duomitan cuolemahan/v. 53.

Matth. 26:
1.
Luc. 22: 1.

Din oli cahden päävän perästä
Pääsiäinen/ ja mäkinleivän
päävät. Ja ylimmäiset Papit
ja Kirjanoppenet edzeit/ cuu
ga he carvaludella hännei kynniottaisit/ ja
tappaisti. Nijn he sanot: ei Juhla päävää
nä/ ettei capina nouisis Ganssasa.

Tä cuin hän oli Bethanias/ sen spitali
sen Simonin huenes ja arioidzi/nijn
nuu yri waimo/jolla oli Glass turmelematoiv
da ja callist Narduren voidet/ ja hän särki
Glassi/ ja wuodatti hännei pääns pääalle.
Nijn munitamat näkästyseidzelläns/ ja sa
noit: mihingä on tapahunut tämä wotien
haascaus? Sillä tämä olis taantu myyvä
enämbän cuin colmeen sataan penningqni/
ja annetta waiwaisten/ ja he napisiit händä.

Nijn Jesus sanoi: sallicat hännei olla
rauhas/ miri te händä waiwatte. Hän
teki hyvän työn minun cohani: sillä teillä
owat aina waiwaiset/ ja cosca ikänäns te
cahdotte/ nijn te saatte heille hyvä tehdä.
Mutta en minä teillä aina ole: Tämä teki
mitä hän woi/ ja enmätti woteleman minun
ruuristani hautamiseksi. Totsfest sanon,
minä teille: cusa tämä Evangelium saar
natan caikes mailmas/ nijn myös tämä
cuin hän teki/ piä saarnattaman hännei
muistorens.

Tä Judas Ischarioth yri cahdeksatol
statkymmenest meni ylimmäisten Pap-

March 12: 2
Ioh. 26: 6.

Gggg g iii rein

Judas.
Matth. 26:
14.
Luc. 22: 3.

14. Luc.

Christus sääta

P. Marcuren

Ehtolisen.

ANNO
MUNDI
4004.

pein thygō / etta hän pettäis hänien heille :
11 Cosca he sen cunlit / ihastuit he ja lupaistit
hänelle raha anda. Ja hän edzei / cuinga
hän sorvelasti hänien pettäis.

March. 26:
17.

12 Al ensimäisnä makian leiwän pääiwänä /
Cosca Pääsiäis lammas teurastettin /
sanoit hänelle hänien Opetuslapsens : Cu-
sas tahdot etta me menemme / ja walmistam
13 syödäxes Pääsiäis lamban : Ja hän lähettil
cari hänien Opetuslapsistans / ja sanoit heil-
le : mengät Caupungij / ja yxi ihmisten coh-
ta teidän / candain wesiaistia / noudatta-
cas händä. Ja cuhunga hän mene / sano-
cat perhen isännälle : Nestari käsli sinul-
le sano : cusa on wierasten huone / josa mi-
nä Opetuslasteni cansa sisin Pääsiäis
15 lamban : Ja hän osotta teille suuren Sa-
lin / raleeun ja walmistetun / walmistataat
16 fiellä meille. Ja hänien Opetuslapsens
menit / ja tulit Caupungij / ja löysit nqni-
cuin hän oli heille sanomut. Ja walmistit
Pääsiäis lamban.

March. 26:
20.
Luc. 22:14.
Ioh. 13:21.

17 Nqni hän tuli ehtona cahdestoistakym-
menen cansa. Ja cuin he istuit pöydän ty-
könä ja soit / sanoit Jesus : totisest sanon mi-
nä teille : yxi teistä / toca syö minun cansani /
19 on minun pettäwå. Ja he tulit murehelli-
seri / ja rupeisit idzecukin sanoman : ollengo
20 minä ? Ja toinen : ollengo minä ? Hän wa-
stais / ja sanoit heille : yxi cahdestatoistakym-
21 menest toca minun cansani satijn rupe. Ih-
misen Poica mene tosin nqncuin hänestä on
firjoitettu / mutta woi sitä ihmistä / longa
cautta ihmisen Poica petetän / se olis hänelle
parambi / jos ei se ihmisten olis syndynyti.

Christus
sääta Eb.
tolisen.
March. 26:
26.
1. Cor. 11:
24.

22 **A**l heidän syödesäns otti
Jesus leiwän / kijitti ja mursi /
ja andoi heille / ja sanoit : ottacat / syökät /
23 tåmå on minun riunnin. Ja otti Calkin /
kijitti / ja andoi heille. Ja he soit sitä caicki.
24 Ja hän sanoit heille : tåmå on minun weren-
sen Vden Testamendin / toca monen edest
25 wuodatetan. Totisest sanon minä teille :
en minä sillen juo wijnapuum hedelmäst / si-
henasti cuin minä sen vden juon Jumalan
waldacummas.

Ioh. 16:32.

26 **A** cuin he kijtosvirren olit sanonet /
menit he Ollymäelle. Ja Jesus sanoit
heille : caicki te tåmå yöndä pahenetta minu-
sa / nqncuin firjoitettu on : Minä lyön tai-
28 menda ja lambat hajotetan. Mutta sijtte

cuin minä ylösnousen / nqni minä käyn sei-
dän edellän Galileaan. Nqni Petari sanoit
hänelle : jos wiedä caicki minut pahenistit / en
cuutengän minä pahene. Ja Jesus sanoit
hänelle : totisest sanon minä sinulle : tåmå-
pän / emen cuin cuckoi cahdesti laula / sinä
colmast minun fiellät. Mutta hän sanoit
wiedä enämmin : jos minun pidäis euoleman
sinun cansas / en minä sijetteän fielläis si-
nu. Nqni sanoit myös caicki.

29 **A** he tulit sibben paikka / longa nimi
oli Gethsemane. Ja hän sanoit Ope-
tuslapsillens : istucat täsä / nqncauwan
cuin minä menen tuonne rucoileman. Ja
hän otti Petarin ja Johanneren ja Jaco-
bin cansans / ja rupeis vapiseman ja tau-
histuman / ja sanoit heille : Minun fielun on
murehisans euoleman asti / olcat täsä ja wal-
wocat. Ja hän kävi wähä edemmä / lan-
geis maahan ja rucoili / jos mahdollinen olis /
etta se aika hänien ohidzens kävis. Ja sa-
noit : Abba minun Isän / caicki orvat sinulle
mahdolliset / ota pois minulda tåmå Halck /
ei cuutengän nqncuin minä tahdon / mutta
nqncuin sind.

30 Ja hän tuli ja löysit heidän macamast / ja
sanoit Petarille : Simon macafos ? Et-
tös woinut yhtä hekke walo ? Walwo-
cat / ja rucoilcat / ettet te tulis kiusaareen,
Hengi tosin on aldis / mutta liha on heikko.
Nqni hän taas meni pois ja rucoilli / ja puhui
endisen puhen. Ja löysit taas palaitesans
heidän macamast : sillä heidän silmäns olit
uneliaat / eikä tiennet mitä heidän piti händä
wastaman. Ja hän tuli colmannen ker-
ran / ja sanoit heille : mykkä te maata tahdot-
ta ja leväitä ? Jo myy kyllä on / se hetki on
fullut / cadzo / ihmisen Poica ylönnannetan
syndisten käsij. Noscat ja mengän / cad-
zo / toca minun pettä / se lähesty.

31 **A** wiedä hänien puhuisans tuli Judas /
tocia oli yxi cahdestatoistakymmenest / ja
hänien cansans paljo wäke miecoilla ja sei-
päällä / ylimmäisildä Papeilda ja Kirjanop-
penuilda ja Vanhimimilda. Nqni pettäjä
oli andanut heille yhteisen merkin / sanoen :
kenengä minä sunta annan / se on / kynnöt-
tacat händä / ja wihust pojswielät. Ja cuin
hän tuli / astui hän äkist hänien thygöns ja sa-
noit hänelle : Rabbi / Rabbi / ja andoi hänien
sunta. Mutta ne panit kätens hänien pää-
lens / ja otti hänien kynni. Nqni yxi nystä /
jotca

Zach. 13:7.

Inf. 16:7.

60 jötä sijä olit / veti ulos miekans / ja löt yllymäisen Papin palveliata / ja hakaais poikien hänent korwans.

61 **A** Jesus sanoi heille : te oletta lähteet minua nytneen ryövärä miecoilta ja seipällä kynniottaman. Minä olen jocapäivä ollut teidän tykönän / ja opettanut Templis / ja et te minua kynniottanet. Mutta nämä tapahduvat / ettei Ramattu täydetäsin. Nyt caicki Opetuslapset ylonannois hänent ja pakenit. Ja yxi nuoruuden seurais händä / jolla oli liqainen vaa-te pahsan ihon päällä. Ja nuoret miehet kyn niotit hänent / mutta hän tatti sen liqainen vaaattens ja pakeni alasti heilda.

62 **A** he weit poikies Jeesuksen yllymäisen Papin tygö / johonga caicki yllymäiset Papit ja vanhimmat ja Kirjanoppinen oli cocondunet. Mutta Petari noudatti händä taambana / sijhenasti cuin hän tuli yllymäisen Papin Saljyn / ja hän istui siellä palveliain seas / ja lämmitteli walkian tykönä.

63 **M**utta yllymäiset Papit / ja caicki Raadi edzei todistusta Jesusta vastan / ettei he hänent cuolemahan saataisit : Ja ei löyynet / ja moni todisti wäärin händä vastan / mutta ei heidän todisturens olleet sowe- liat. Ja muutamat tulit ja todistit wäärin händä vastan / sanoden : Ne olemme cuulet hänent sanovan / minä tahdon tämän Templin / joca käsillä tehdy on / särke ja colmena pääwänä toisen jällens rakenda / joca ei ole käsillä tehdy. Ja ei nytengän todistus ollut sowelias.

64 **J**a yllymäinen Pappi nousi / ja kysyi Jeesukselle / sanoden : etkös näihin mitään vastaan cuin nämä sinua vastan todista- vat? Mutta hän oli äneti / eikä mitään vastannut. Taas yllymäinen Pappi kysyi ja sanoi hänelle : oletko Christus sen suunatun Poikia? Nyt Jeesus sanoi : Minä olen. Ja teidän pitä näkemän ihmisen Pojan istuvan voiman oikialla puolella / ja tulevan Taitvan pilvisä. Nyt yllymäinen Pappi rieväis vaaattens / ja sanoi : Mitä meillen todisturia tarvitsemme? Te oletta cuulet Jumalan pilcan. Mitä te luuletta? Nyt he caicki duomidit hänent cuolemaan. Ja muutamat rupeisit suljemän hänent päällens / ja peittämän hänent casivojans ja rusi-

coidzeman händä ja sanoman hänelle : Ar-va. Ja palveliat löt händä postelle.

Sta Petari oli alhalla Salis / nyt tuli yllymäisen Papin pyhä. Ja cosca han näki Petarin lämmittelevän / kadzahti hän hänent päällens / ja sanoi : Ja sinäkin olit Jesus Nazarenuren kansa? Mutta hän kielisi sanoden : en tunne minä händä / engä tiedä mitä sanot. Ja hän meni porstuaan / ja Euktoi lauloi. Ja se pyhä / cosca hän näki hänent / rupeis taas sanoman nytte / jötä sijä seisoi : tämä on yxi heistä. Mutta hän kielisi jällens. Ja taas hetken peräst / sanoit ne Petarille / jötä läsnä seisoi : toti-sest olet sinä yxi heistä : sillä sinä olet Gali-leus / cuin sinun puhestaskin cuulu. Nyt hän rupeis idziäns sadatteleman / ja wan-noman : en tunne minä sitä miestä / josta te puhutta. Ja Euktoi lauloi toisen kerran. Nyt Petari muisti sen sanan / cuin Jesus hänelle sanonut oli : emme cuin Euktoi tähdesti laula / sinä colmasti minun kiekkäät. Ja hän rupeis itsemän.

Vers. 5. Colmeen satan penningishn) Tämä raha taitan ar-vatka colmenkympen Cruunun. v. 36. ota poikies) Einin ettei Christus tahdoi wältä cuolemata ja auttuen työtä / jota war-tien hän oli mailmaan tullut; vaan ettei hän oli toinen ihmisen / nyt hänellä oli myös luonnollinen cuolema / ja Jumalan vihan peleo / andoi idzins eitengin Jumalan cuulaisudenala.

XV. EUCU.

Christus annetan Pilatuksen haldun / v. 1. Anotan Barrabast wallallens / ja Jesusta ristinnaulitta / v. 6. Pilatus anda ruostetta ja ristinnaulitta Jesuksen tahden ryövärin festelle : Ja hänent waatteistans heiterän ar-pa / hädäistän ja pilcaton händä / v. 15. Hän anda hen-gens / ihmeillä ja siurella önellä / v. 33. Ja Joseph Ari-mathiast hauta hänent / v. 42.

A cohtia huomeneltain pidit y-
65 **P**ilatuksen Papit neuwo / van-himbain / Kirjanoppenuin / ja
Acaiken Raadin kansa / ja sidot-tuna poikies Jeesuksen / ja ylönnanoit Pi-latuksen. Ja Pilatus kysyi hänelle : olet-
cos Judalaisten Euningas? Hän vastais ja sanoi hänelle : sinäpa sen sanot. Ja ylly-
mäiset Papit eanoit covin hänent päällens. Nyt Pilatus kysyi taas hänelle / ja sanoi :
etkös mitään vasta? Cadzo / cuunga pallo he-
sinun päässes candaavat. Mutta ei Jeesus
siette ensingän vastannut / nyt ettei Pilatus ihmesteli.

Mutta Pääsiäis Juhlana päästi hän
66 **H**elle Jongun sangin / kenengä he a-noit. Nyt oli yxi Barrabas nimeldä / joca

Matth. 26:
69.
Luc. 22:54.
Ioh. 18:15.

Petarin langemus.

Matth. 26:
75.

Matth. 27:
1. Luc. 23:
10. Ioh. 18:28.

Barrabas.
Matth. 27:
15. Luc. 23:17.
Ioh. 18:39.

1 capiman nostaitten cansa sidottu oli / ja ca-
8 pinas murhan tehnyst oli. Ja Ganssa me-
ni ja rupeis händä rucoileman/telemän heil-
9 le nijncuin hän aina tottunut oli. Nijn
10 Pilatus vastais heitå/ sanoden : tahdotta-
co/ettå minå päästään teille Judalaisten Ku-
ningan ? Sillä hän tiefi / ettå ylimmäiset
11 Papit olit hänien cateudest ylöndandanet.
Mutta ylimmäiset Papit ylyhtit Ganssa/et-
12 tå hän heille päästääs Barraban.

13 Nijn Pilatus taas vastais/ ja sandoi heil-
le : mitä te siijs tahdotta ettå minun pitä-
täle telemän/ jonga te Judalaisten Kuning-
gari eudzutta ? nijn he huusit : ristinmaulid-
ze händä. Ja Pilatus sandoi heille : mitäst
14 hän paha on tehnyst ? Mutta he huusit wie-
15 lä conveumin : ristinmaulidze händä. Mut-
ta Pilatus tahdoi Ganssan mielen neutta/
ja päästi Barraban. Ja andoi Jesuksen
ruoskitta ja ristinmaulitta.

Pilatus
duomidze
Christuren
euolemaan.Matth. 27:
27.

Joh. 19: 2.

Matth. 27:
31.

Luc. 23:26.

Joh. 19: 17.

Psal. 22: 19.

Esa. 53: 12.

Matth. 27:
39.

16 **N**ein huowit weit hänien Rastupan/
17 **G**ia eudzuit cocon caiten joucon. Ja
puetit hänien Purpuraan/ ja wåånsit orjan-
tappuraisen Cruumum/ ja panit hänien pää-
18 håns. Ja rupeisit händä terwehtämän:
19 Terwe Judalaisten Kuningas. Ja he
löt hänien päähåns ruogolla / ja sylsit hänien
päällens / panit polwilleens ja cumarsit
händä.

20 **A** cuin he olit händä pilcannet/rissuit he
21 **H**äneldä Purpuran / ja puetit hänien o-
mien waateisqns / ja weit hänien ristinmau-
litta. Ja nijn he waadeit yhtä joca ohidze-
fåwi ja tuli peliolda/ nimeldä Simon Cy-
reneus (Alexandrin ja Rusin Isä) canda-
man hänien Ristiäns. Ja he weit hänien
siehen siaan/joca eudzutan Golgatha/se on/
23 Pääcalloin paicka. Ja he annoit hänelle
wijnia suoda Myrrhalla secoitettua. Waan
ei hän ottanut.

24 **A** cosca he olit hänien ristinmaulinnet/
25 **G**iaoit he hänien waattens/ ja heitit nijstää
arpa/ mitä cungin piti saaman. Ja se oli
colmas heekki cuin he hänien ristinmaulidzit.
26 Ja hänien pääns päässe oli kirjoitettu hänien
syyns/ nimittää : Judalaisten Kuningas.
27 Ja he ristinmaulidzit taxi Ryöwåritä hänien
cansans / yhden oikialle/ ja toisen wasemalle
pirolelle. Ja nijn täytetin se kirjoitus joca
sano : hän on pahanteikiän secan luettu.

28 **A** ne joca sista ohidzelärvit / pilkaisti
29 **H**ändä / ja wååndelis päätsäns / sano-

den : Woi siuas/ cungia jalost sinä Tem-
plin maahan jaotat / ja colmena päätwåna
sen jållens rakennat : Wapahda nyö idzes/
ja astu alas ristista. Nijn myös ylimmäiset
Papit pilkaisti händä keskenäns Kirjanop-
peniutten cansa/ ja sanoit : muita hän aut-
ti/ mutta ei hän woi idzens autta. Jos hän
on Christus / ja Israelin Euningas/ nijn
astucan alas Ristista/ ettå me näkisim/ ja u-
scoism. Ja ne jota hänien cansans ristin-
maulitut olit/ pilkaisti myös händä,

A cundennen hetken perästä/ tuli pi-
mens caiten maan päässe haman yhde-
ränden hetken asti. Nijn yhderxannellä het-
kellä huusi Jesus suurella ånellä/ sanoden :
Eli/ Eli/ lamasabthani/ se on : minun Ju-
malan/ minun Jumalan/ miris minun / y-
lönnamoit ? Ja cuin muutamat jota sijä
seisoit sen eulit/ sanoit he : cadzo hän huuta
Eliast. Nijn tuori yxi ja täyetti sienien esti-
calla/ ja pani sen ruogon päähän / taridzi
hänien suoda / sanoden : pidäss / cadzocam
jos Elias tule händä poisottaman.

Mutta Jesus huusi suurella ånellä/ ja
andoi hengens. Ja Templin waate repeis
cahtia / ylhäldä haman alhalle. Cosca
Päämies/ joca sijä hänien cohallasans sei-
soi/ näki ettå hän sen muotoisella hundolla
hengens andoi / sanoit hän : totisest oli tåmdä
ihminen Jumalan Poica. Ja siellä oli
myös wainmoja/jota taambana cadzelit/ jo-
den seas oli Maria Magdalena ja Maria
wähemän Jacobin ja Josen Aliti ja Salo-
me : Jota myös händä Galileas seuran-
net ja paltwellet olit / ja monda minna jota
hänien cansans Jerusalemiin mennet olit.

A ehtona / ettå walmistus pääwä oli/
Gota on eissabbathi / Tuli Joseph Al-
rimathiast / yxi cunnialinen Raadimies/
joca myös odotti Jumalan waldacunda/
hän rohkeis menna Pilaturen tygö/ ja anoi
häneldä Jesuksen riuumista. Nijn Pilatus
ihmetteli ettå hän jo cuollut oli/ ja eudzui ty-
göns Päämiehen ja kysyi häneldä/ jos hän
jo aika cuollut oli. Ja cuin hän asian Pää-
mieheldä ymmärsi / andoi hän Josephille
riumin. Ja hän osti lijanvaatten/ otti
hänien/ ja kääri lijanvaatteissiin. Ja pani
hänien hautaan/ joca calliohon hacattu oli/
ja vieritti kiven haudan ovelle. Mutta

Maria Magdalena / ja Josen Maria cad-
zelit cuhunga hän pandin.

Ioh. 2: 19.
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49

Psal. 22: 3.

Luc. 23:47.

Luc. 8: 2.

Christus
haudatan.
Matth. 27:
57.

Vers. 25. (Colmas hetti) Seon / he rupeisit sita toimitta man / etiä Christuxen piti ristinmaulittaman: mutta cuudennella hekellä on hän ristinmaulitti / nijcuin muut Evangelistar tiroittavat.

XVI. Lucu.

Wilmo tulevat haudalle / ja näkevät HERnan Engelin / joca heille ilmoitta Christuxen ylösnousemisen / v. 1. Sijte ilmaundu hän idze Marialle Magdalenne / ja nijlle joteca menit Emanuelen / v. 9. Wijmeiseldä Apostoleille: joteca hän lähetää maailmaan saarnaman / v. 14. Ja nijn hän astu heildä ylös taiwaseen. v. 19.

Acosca Sabbathi culunut oli / osti Maria Magdalena ja Maria Jacobi ja Salome hyvän händän. Ja tulit haudalle ensimäisnä Sabbathin päivänä sangen warhain Aluringon coittais. Ja puhuit kirkkeneensä: cuu meillä vierittä kiven haudan ovelda? Ja cuu he cadzoit / näit he kiven vieritehyri/joca oli fangen siuri. Ja cuu he olit hautaan menet / näit he yhden nuoruusisen istuvan oksilla puolella / joca oli vaateeteni pitkillä walkeilla vaatteilla / ja he hämästyit.

Mutta hän sanoi heille: alkä hämästykö / te edzittä Jesusta Nazareesta / joca ristinmaulitti oli / hän ylösnousi / ei hän ole tällä / cadzo sia / cuhunga he hänne paanit. Mutta mengät ja sanovat hänne Opetuslapsille ja Petarille: etiä hän käy seitän edellän Galileaan / siellä te hänne näet / tätä / nijcuin hän sanoi teille. Ja he menit noviast ulos / ja pakenit haudalta / sillä wapistus ja hämästys oli heidän päällens tullit / ei he myös kellekään mitään sanonut / sillä he pelkäsi.

Vita cuu Jesus oli warhain ensi-
mäisnä Sabbathin päivänä ylösnou-

suut / ilmestyi hän ensin Marialle Magdalenne / josta hän seidzemen Perkeletä ulosajaniut oli. Joca meni ja ilmotti nijlle joteca hänne kansans ollet olet / joteca murehkit ja itkit. Ja cuu he eulie hänne elävän / ja etiä hän hanelä nähty oli / ei he vielä usconet. Sijte / cosca cari heistä waelst / ilmestyi hän heille toisen muotoisna / cosca he maalle menit. Joteca menit ja julistit muille. Ja ei he nytäkän usconet.

Jimein / cosca yrtoistakymmendä atrioidzit / ilmestyi hän / ja soimais heidän epäuskoans ja heidän sydämens cangiista / ettei he usconet nytä joteca hänne nähty olet ylösnosneri. Ja sanoi heille: mengät taikken mai lmaan / ja saarnataas Evangeliumi taikille luoduisse. Joca usco ja castetan / se tule autuari / mutta joca ei usco / se cadotetan.

Mutta nämätko ovat ne merkit / joteca nytä noudatavat cuu uscowat: Minun nimeni cautta pitä heidän Perkelet ulosajaman / osilla kielillä puhuman / kämet poisaajan. Ja jos he jotakin myrkky suomat / nijn ei heille mitän wahingoita. Saarasten päälle pitä heidän kätens paneman / ja ne paranewat. Ja HERra sijte cuu hän oli heille puhunut / otettin ylös Taiwaseen / ja istu Tumalan oksilla kädellä. Mutta he menit / ja saarnaisit jocapaitas / ja HERra waiutti heidän kansans / ja wahwi Sanan noutarwaisten merkein cautta.

P. Marcuxen Evangeliumin loppu.

Espuhe P. Lucan

Evangeliumist.

Nhå Lucas Kirjoitta Evangeliumins Historiasa/Ensin/ Johannes Castajan wanhimist: cuunga Gabriel Engeli ilmoitti hänne ja Christuxen sydymisen / cap. 1. mitä Christuxen sydymises ja lapsides on tapahdunut / cap. 2. II. Johammeren saarnast / Christuxen Castest ja polwilugust / cap. 3. Cuunga hän kiusattin Perkeleldä / rupeis saarnaman/ihmeitä tekemän ja Opetuslapsia cudzuman / cap. 3. 4. 5. III. Cuunga hän valdzi caritoistakymmendä Apostolita ja neuwo heit: Johannexen kysymisest ja Christuxen vastauhest hänne saarnostans ja ihmeistäns Galileas / cap. 6. 7. 8. IV. Cuunga Christus Idhetä caritoistakymmendä Apostolita ja seidzementkymmendä Opetuslasta: kysy ja puhu Phariseusten kansa / neuwo Opetuslapsia / teke ihmeitä / pitä parannus saarnan ja neuwo Phariseuxia / cap. 9. 10. 11. 12. 13. oleskele syndisten kansa ja neuwo ajallisia tarvaroita oikein pitämän / cap. 14. 15. 16. V. Christuxen wijmeisest matcristamisest Jerusalemiin / ja mitä tiellä tapahdu / cap. 17. 18. 19. Hänne ajamisestans Jerusalemiin / puhestans Phariseusten kansa / ennustuxestans wijmeisest duomiosi / cap. 19. 20. 21. VI. Cuunga hän Ehtolisen asetti / petetän / wainotan / euolteretanja haudatan: Hänne ylösnousemisenestans ja Taiwasen astumisenestans / cap. 22. 23. 24.

P. Lucan

Ioh. 20:16.
Luc. 8:2.

Christus il-
mestä Apo-
stoleille / ja
lähetää hei-
den saarna-
man.
Luc. 24:13.

Act. 12:48.
Act. 16:18.
Act. 2:4.

Act. 28:5.
& 8.
Luc. 24:51.
Act. 1:9.

Hebr. 2:4.